Manuál k právnímu vědomí I.

Spolupráce škol s Policií ČR, žáky a rodiči

Ing. Bc. Luděk Cuták, plk. v. v.

Realizace projektu byla podpořena MŠMT v rámci Výzvy Podpora aktivit v oblasti primární prevence rizikového chování a podpory duševního zdraví ve školách a školských zařízeních pro rok 2025

Obsah

Právní úprava spolupráce škol a školských zařízení s Policií ČR 2
Vstup policie do školy 6
Do školy vstupuje policista nebo policejní orgán 7
Poskytnutí součinnosti, odmítnutí pomoci 8
Nepřípustnost rozhovoru 10
Vypracování zprávy pro Policii ČR 12
Zvláštní průprava policie pro zacházení s mládeží 12
Postup před podáním vysvětlení 13
Podání vysvětlení žáka 16
Potencionální pachatel má právo na prostudování spisu 18
Odepření podání vysvětlení žákem mladším 15 let 19
Využití zásady zákazu donucování k sebeobviňování 21
Možnost nahrávání podání vysvětlení žákem 22
Zákonní zástupci 24
Vyrozumívání zákonných zástupců nezletilých žáků 26
Neinformování zákonných zástupců 28
Předvedení žáka ze školy na útvar policie 29

Právní úprava spolupráce škol a školských zařízení s Policií ČR

Neexistuje žádný zákon, který by řešil vzájemnou spolupráci škol a školských zařízení (dále v textu „škola“) s Policií ČR. Ze strany školství školský zákon vzájemnou spolupráci neřeší. Ze strany Policie ČR trestní řád v některých paragrafových ustanoveních přímo nezmiňuje spolupráci s pedagogy, ale pouze zmiňuje nepřímo. Trestní řád např. uvádí pojem „osoba mající zkušenosti s výchovou mládeže“, kdy touto osobou může být pedagog nebo sociální pracovník školského zařízení. Bližší vymezení spolupráce škol s policií je uvedeno v zákonu o soudnictví ve věcech mládeže a v některých ustanoveních zákona na ochranu zdraví před škodlivými účinky návykových látek. Vzájemnou spolupráci škol a s policií dlouhá léta upravovalo metodické doporučení MŠMT z roku 2003.

Školy v minulých dvou desetiletích tápaly a do svých vnitřních předpisů implementovaly doporučení z roku 2003 různými způsoby. Jednalo se z právního pohledu o lidovou tvořivost, která byla způsobena absencí rozumného doporučení MŠMT, neboť doporučení z roku 2003 nebylo aktualizováno a nereflektovalo na nové zákony. Po mnoha dlouhých letech se MŠMT odhodlalo vydat doporučení ke vzájemné spolupráci Policie ČR se školami. V roce 2025 se konečně objevilo na stránkách MŠMT pod č.j. MŠMT 6167/2025-1 „Metodické doporučení pro školy a školská zařízení spolupráce škol a školských zařízení s PČR při prevenci a při vyšetřování kriminality dětí a mládeže a kriminality páchané na dětech a mládeži“. Po přečtení tohoto doporučení nezbývá než konstatovat: „Lidová tvořivost ve spolupráci škol a Policie ČR může pokračovat bez obav i nadále.“

Metodické doporučení má za cíl **provést** vedení škol a pedagogické pracovníky **nejasnostmi** vyplývajícími z některých situací, ve kterých se potkávají pedagogičtí pracovníci s policisty.[1] Osobně si nejsem jistý, zda se podařil naplnit tento cíl. Dokonce jsem přesvědčen, že metodické doporučení vnáší další nejasnosti ve spolupráci škol s Policií ČR. Dokonce odkazuje na nezákonný postup policie uvedený v pokynu policejního prezidenta. Současnou situaci považuji za horší, než když žádné metodické doporučení ke spolupráci škol s policií neexistovalo. A ještě malý dovětek k doporučení. Vydat metodické doporučení ke spolupráci mezi školami a školskými zařízeními a Policií ČR na tři stránky je žalostně málo.

Proč výše uvedené doporučení MŠMT hodnotím jako nepovedené? Je nevyvážené. Pokud má fungovat spolupráce mezi dvěma subjekty, tak by měla být nastavena pravidla podle právních předpisů: právo jednoho znamená povinnost pro druhého a právo druhého znamená povinnost pro prvního.

V metodickém doporučení MŠMT nacházím **samé povinnosti pro školy** a školská zařízení. Povinnost pedagogů oznamovat policii trestné činy žáků, povinnost překazit trestné činy žáků, povinnost dohlížet nad žáky, povinnost školy poskytnout Policii ČR součinnost, pan ředitel má povinnost řídit se pokyny policie, povinnost školy informovat zákonné zástupce žáka a škola má vycházet z pokynů Policie ČR. Nikde jsem **neobjevil** nějaké **právo školy** ve vztahu k Policii ČR. A přitom tato práva existují, např. právo školy odmítnout policii pomoc ze zákonných důvodů, právo požádat o přerušení výslechu žáka apod. Naproti tomu má Policie ČR právo vstoupit do škol, právo požádat o součinnost apod. Policie má také v dokumentu uvedeny

[1] https://msmt.gov.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicke-dokumenty-doporuceni-a-pokyny /cit. 18. 4. 2025/

povinnosti, ale ty nelze podřadit pod spolupráci „škola – policie.“ Např. povinnost prokázat příslušnost k policii, povinnost zajistit si pracovníka OSPOD, povinnost policie vyrozumět zákonné zástupce žáka nebo jeho opatrovníka, OSPOD apod.

Zastavím se u **povinnosti** pedagogických pracovníků **oznamovat** policii **trestné činy** žáků. Ministerstvo školství straší pedagogy trestním stíháním za neoznamování trestných činů žáků. Cituji z metodického doporučení: „Při neoznámení trestného činu se dopouští trestného činu ten, kdo spáchání uvedených trestných činů neoznámí (např.: trestné činy vražda, obchodování s lidmi, zneužívání dítěte k výrobě pornografie, týrání svěřené osoby, neoprávněné opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku apod.)“ Domnívám se, že obchodování s lidmi, vraždy, zneužívání dětí k výrobě pornografie, padělání kreditních karet a týrání svěřené osoby nejsou nejčastějšími trestnými činy páchanými ve školách. Samozřejmě, pokud se pedagog hodnověrným způsobem dozví, že je žák doma týrán nebo byl zavražděn, věc policii nahlásí. Ale týká se pedagoga oznamování trestného činu **krádeže**, úmyslného **ublížení na zdraví**, ublížení na zdraví z nedbalosti, **těžkého** ublížení na zdraví z nedbalosti, usmrcení z nedbalosti či zabití? To se pedagog v doporučení nedozví. Zákonodárci rozhodli v ustanovení § 368 trestního zákoníku, že takové trestné činy a mnoho dalších, se kterými se může pedagog setkat ve škole nebo na školní akci (např. **loupež, vydírání, znásilnění i pohlavní zneužití**) není třeba oznamovat podle trestního zákoníku.

A poslední „perlička“ na závěr k neoznámení trestného činu. Neoznámení se týká pouze trestných činů dospělých osob a provinění mladistvých pachatelů. Provinění je označení pro trestný čin spáchaný mladistvým. Děti do 15 let se mohou dopustit činu jinak trestného, což není v žádném případě trestný čin. Čin jinak trestný není (analogicky jako u provinění) označení pro trestný čin spáchaný osobou mladší 15 let. Nejedná se vůbec o trestný čin. Žák není v takovém případě vůbec trestně odpovědný. Z tohoto důvodu žádný pedagog **nemůže** být trestně stíhán, **pokud by neoznámil jakýkoliv čin jinak trestný (třeba i vraždu)**, který by žák mladší 15 let spáchal. Tuto důležitou informaci pro pedagogy v metodickém doporučení MŠMT postrádám. Celou problematiku neoznámení trestných činů pedagogickými pracovníky hodnotím jako „strašení učitelů“.

Problematika **nepřekažení trestného činu** podle § 367 trestního zákoníku uvedená v metodickém doporučení je ve stejném duchu, jako předcházející téma neoznámení trestného činu. Opět strašení. Další zavádějící, nepravdivé informace se pedagogové dozvědí z tohoto textu: „Při **nepřekažení trestného činu** dle ustanovení § 367 trestního zákoníku se dopouští trestného činu ten, kdo spáchání nebo dokončení činu nepřekazí (např. trestné činy vražda, týrání svěřené osoby, loupeže, znásilnění, pohlavního zneužití, **drogové delikty, majetková trestná činnost** apod.).“

V ustanovení § 367 nepřekažení trestného činu **není žádný „drogový“ trestný čin,**[2] který je uveden v trestním zákoníku, a to: nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy, přechovávání omamné a psychotropní látky a jedu, nedovolené pěstování rostlin obsahujících omamnou nebo psychotropní látku, výroba a držení předmětu k nedovolené výrobě omamné a psychotropní látky a jedu, neoprávněná výroba

[2] §§ 283, 284, 285, 286, 286a, 287 a 288 trestního zákoníku

a jiné nakládání se zařazenými psychoaktivními látkami, šíření toxikomanie a výroba a jiné nakládání s látkami s hormonálním účinkem. Naše společnost je velmi tolerantní k užívání drog a odrazilo se to i v trestním zákoníku, kdy nikdo není povinen překazovat uvedené drogové trestné činy. Nechápu, z jakého důvodu jsou pedagogové mylně informováni ministerstvem školství?

Podobně jsou pedagogové uváděni v omyl, že by měli mít povinnost překazit každou **majetkovou trestnou činnost**. Žáci by se mohli dopustit zejména **krádeží**, možná **podvodů**, velmi zřídka zpronevěry, pojistného podvodu, u žáků vylučuji legalizaci výnosů z trestné činnosti, úvěrový podvod, dotační podvod, lichvu apod. Běžné krádeže, zpronevěry a podvody není povinností pedagoga tyto trestné činy překazit. Hranice škody u těchto trestných činů, kdy je povinnost takový trestný čin překazit, je **až škoda velkého rozsahu.**[3] Co to znamená? Pokud pedagog uvidí žáka, jak krade peníze v částce nejméně 10 mil. Kč nebo movitou věc dosahující hodnoty nejméně 10 mil. Kč nebo se k takové krádeži bezprostředně chystá, je povinností zasáhnout a překazit tento skutek. Nevím, jestli pedagogové z metodického doporučení pochopí, že **nebudou trestně stíháni**, pokud by **nepřekazili** ve škole krádež mobilního telefonu v hodnotě 30.000 Kč?

Připomínka k **doprovodu** žáka pedagogem na policejní služebnu. Tvrzení v metodickém doporučení: „Škola **nemůže** trvat na tom, aby pedagogický pracovník žáka doprovázel na policejní stanici." není možno paušalizovat. Vystavovat „bianco šek" pro policii není akceptovatelné. Toto tvrzení není podloženo žádným právním předpisem, a proto je nezákonné. Dovedu si představit situaci, kdy je na žáka vydán soudcem příkaz k zatčení podle § 69 trestního řádu. V tomto případě policejní orgán postupuje podle trestního řádu a není třeba, aby pedagog cestoval se zatčeným žákem třeba do jiného kraje za panem soudcem. Ale to jsou tak specifické případy, které jistě autoři metodického doporučení neměli na mysli, neboť toto tvrzení se objevuje v kapitole Podání vysvětlení, výslech, omezení osobní svobody, předvolání a předvedení.

Je **možnost**, aby žáka **doprovázel** pedagog na služebnu policie a pak obrazně „předal" žáka jeho zákonnému zástupci, který se dostavil za svým potomkem na služebnu. Pedagog může zákonnému zástupci sdělit, že žákovi nebyla způsobena cestou na služebnu nějaká újma. Pokud se jedná o převoz žáka v době vyučování, škola odpovídá za bezpečnost žáka. Takže škola může trvat na doprovodu žáka na služebnu policie. Škole žádný zákon nezakazuje doprovod žáka na služebnu. Situace může být ještě složitější, neboť u převozu žáka, který jede s policií dobrovolně na služebnu po uposlechnutí výzvy policie, se pak nejedná o institut předvedení. Osobně jsem **nikdy** ve škole **nepředváděl** žáka k podání vysvětlení, a to jsem prováděl stovky podání vysvětlení. Předvedení je tak specifický a pro laiky komplikovaný institut, který vysvětluji níže v dalším textu. Musí být splněny určité podmínky a teprve, když žák s policií zjednodušeně řečeno nespolupracuje, může být předveden. O těchto podmínkách se pedagog v doporučení nedozví. Pedagog je ve škole nejen, aby spolupracoval s Policií ČR, ale také aby hájil práva žáků v jednání s policií, pokud se třeba nedostaví zákonní zástupci žáka do školy.

[3] § 138 odst. 1 písm. e) trestního zákoníku

Stejně tak se pedagog nedozví, zda **může být přítomen** u podání vysvětlení žáka nebo u jeho výslechu ve škole. Vlastně, dozví se. Dozví se dezinformaci, že se má řídit pokyny policie. Co řekne policie, to platí? Takhle právo nefunguje. Pokud se ředitel školy nebo pedagog rozhodne, že bude u podání vysvětlení žáka ve škole, nikdo mu v tom nezabrání. Představa, že by byl pan ředitel násilím vyváděn policií ze své kanceláře nebo ze třídy, kde by mělo proběhnout podání vysvětlení žáka, je asi velmi absurdní. Obrazně řečeno: **šéfem školy je pan ředitel a návštěva je policie**. Sám jsem osobně zažil, kdy jsem s kolegyní a pracovnicí OSPOD odjeli ze školy s nepořízenou, neboť pan zástupce ředitele trval na své přítomnosti u podání vysvětlení žákyně. Jednalo se o citlivý případ, kdy jsme nechtěli, aby se věc prozradila. Pan zástupce souhlasil s mlčenlivostí, ale trval také na osobní účasti a nám nezbývalo, než akceptovat jeho oprávněný požadavek a podání vysvětlení dívky jsme provedli později na služebně.

V metodickém doporučení je mimo jiné kapitola **Postup při předvolání**. Jaký je postup při předvolání žáků se pedagog z dalšího textu nedozví, neboť zůstalo pouze u nadpisu a v textu o postupu při předvolání není **ani zmínka**. Proto upřesním. Předvolání je úkon, který slouží k tomu, aby se např. osoba někdy někam dostavila za nějakým účelem. Zpravidla se předvolává písemnou formou a nezletilí žáci se předvolávají zpravidla prostřednictvím zákonných zástupců („dostavte se dne se svým synem na služebnu policie…). Kdysi dávno byla možnost předvolat žáka prostřednictvím školy. Dnes tato možnost není. Dnes je možnost předvolat nezletilou osobu prostřednictvím **zákonného zástupce, opatrovníka nebo OSPOD.**

Ve stejné kapitole je nadpis **Postup při předvedení nebo omezení osobní svobody žáka.** Opět v textu doporučení schází postup při předvedení žáka ze školy. Předvedení může probíhat buď podle zákona o Policii ČR nebo trestního řádu a záleží také, pro jaký čin má být podáno vysvětlení (zločin, přečin, přestupek). Opět se pedagog nedozví relevantní informace o předvedení. Podobné je to i s omezením osobní svobody, které může mít různou „formu“, od zajištění, zadržení, zatčení, předvedení apod.

V doporučení je menší **rozpor** mezi dvěma sděleními. První sdělení: *„Škola nemůže trvat na tom, aby pedagogický pracovník žáka doprovázel na policejní stanici.“* Druhé sdělení: *„Policista zabezpečí bezprostředně po omezení osobní svobody žáka přítomnost orgánu sociálně-právní ochrany dětí nebo jiné osoby mající zkušenosti s výchovou mládeže, při dalších procesních úkonech.“* V kapitole Výslech žáka se dozvíme, že osobou mající zkušenosti s výchovou mládeže může být pedagog. Z toho lze odvodit, že policista musí zabezpečit při omezení osobní svobody žáka (pokud není přítomen pracovník OSPOD) přítomnost pedagogického pracovníka, a přitom škola nemůže trvat na přítomnosti pedagogického pracovníka při doprovodu žáka na policejní stanici?

V metodickém doporučení MŠMT je odkaz na protizákonné ustanovení Čl. 12 odst. 6 pokynu policejního prezidenta č. 268/2020 **o činnosti na úseku dětí**. Pokud by se tímto ustanovením řídil příslušník Policie ČR, postupoval by v rozporu s ustanovením § 158 odst. 5 trestního řádu. To znamená, že by **porušil zákon**, což je neomluvitelné. Pozorný čtenář si sám všimne, že v kapitole Podání vysvětlení žáka je podle § 158 odst. 5 trestního řádu (druhý odstavec kapitoly) nutné splnit obě podmínky současně (úkon nelze odložit a vyrozumění zákonného zástupce nelze zajistit), kdežto podle pokynu policejního prezidenta postačí pouze jedna

z podmínek (vyrozumění zákonného zástupce nelze zajistit nebo věc nesnese odkladu), aby proběhlo podání vysvětlení žáka. Předpis nižší právní síly (pokyn) nikdy nemůže být v rozporu s předpisem vyšší právní síly (zákonem). Tato výtka nepadá na ministerstvo školství, ale na policejní prezídium.

Kapitola Výslech žáka je skutečně tristní. Pedagog se dozví, že může být přibrán k výslechu žáka podle § 102 trestního řádu. Nejeden policista neví zpaměti, co znamená výslech podle § 102, aniž by si vzal do ruky trestní řád, natož pedagogický pracovník. Očekával bych, že se pedagog dozví, že se jedná o výslech osoby mladší 18 let v postavení **svědka**, a navíc v roli osoby **poškozené (oběti)** a k tomu ještě přináleží jedna podmínka. Jednalo by se o výslech žáka o **okolnostech**, jejichž oživování v paměti by vzhledem k věku mohlo **nepříznivě ovlivňovat jeho duševní a mravní vývoj (zpravidla mravnostní trestné činy)**. A dále je zde ještě jedna věta zasluhující mimořádnou pozornost: „Vedení vyšetřování je záležitostí PČR." Je to pravda, ale v souvislosti s výslechem žáka na mě takové tvrzení dělá dojem, že takový výslech je pouze v režii policie. Není tomu tak. Nevím, z jakého důvodu není v metodickém doporučení zmínka o **právu** pedagoga **navrhnout odložení výslechu žáka podle § 102 na pozdější dobu** a v průběhu provádění takového úkonu **navrhnout jeho přerušení nebo ukončení**, pokud by provedení výslechu žáka nebo pokračování v něm mělo nepříznivý vliv na psychický stav vyslýchaného žáka.

V metodickém doporučení je **absence práv** žáků, pedagogických pracovníků, úloha pedagogů u podání vysvětlení/výslechu. V metodickém doporučení **schází právo žáka** na neinformování zákonných zástupců, právo žáka na kopii úředního záznamu o podaném vysvětlení, právo žáka na povinnou právní pomoc při podání vysvětlení, právo na právní pomoc při podání vysvětlení, právo na důvěrníka (např. pedagoga), **právo pedagoga** odmítnout pomoc policii ze zákonných důvodů, práva pedagoga jako přibrané osoby k výslechu žáka, právo školy na výsledek šetření policie, právo pedagoga upozornit vyslýchajícího na kladení zakázaných otázek žákovi u podání vysvětlení/výslechu (sugestivní, kapciózní), **úloha pedagoga** u podání vysvětlení nebo výslechu, úloha a postup pedagoga při zjištění požití návykové látky žákem aj. Problematika alkoholu a jiných návykových látek ve škole a školském zařízení by jistě zajímala nejednoho pedagoga, jak může postupovat při důvodném podezření na požití návykové látky žákem.

Při přečtení metodického doporučení opět lituji pedagogické pracovníky, neboť doporučení nesplňuje základní atributy metodického doporučení: přehlednost, zákonnost, věcnost a komplexnost tématu.

Vstup policie do školy

Policie nejčastěji vyslýchá děti ve školách, je to snadné, ekonomické, nekomplikované. Příslušníci Policie ČR navštěvují školu, aby získali informace od žáků. Vstup do škol policii umožňuje zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky ustanovení § 14: „Policie při plnění svých úkolů spolupracuje s ozbrojenými silami, bezpečnostními sbory a dalšími orgány veřejné správy, jakož i s právnickými a fyzickými osobami."

Škola je právnickou osobou, a tedy Policii ČR poskytuje součinnost v případě potřeby v rámci zákonných možností. Při vstupu do školy je příslušník Policie ČR povinen prokázat svou příslušnost k Policii ČR služebním stejnokrojem, služebním průkazem nebo odznakem policie, na kterých musí být zřetelně viditelné identifikační číslo.[4] Zákon ještě umožňuje jednu možnost, jak prokázat příslušnost k policii: příslušník ústně prohlásí „POLICIE". Takový způsob prokázání se k policii by akceptoval z ředitelů škol málokterý. Toto ústní prohlášení se používá ve výjimečných případech, např. při pronásledování podezřelé osoby v nočních hodinách, a určitě ne při běžném vstupu do školy.

V případě pochybností, zda do školy vstoupil skutečný příslušník Policie ČR či podvodník vydávající se za policistu, má ředitel školy či odpovědný pracovník školy možnost ověřit si telefonicky totožnost příslušníka Policie ČR u pracoviště, které dotyčný příslušník uvedl při příchodu do školy.

Příslušníci Policie ČR by po vstupu do školy měli seznámit zpravidla vedení školy s předmětem policejního úkonu (výslech, předvolání, předvedení, zatčení, vazba, pátrání po osobách, zadržení apod.) včetně důvodů, jež k němu vedou. Žádný právní předpis nestanoví, že by příslušníci Policie ČR měli seznamovat ředitele školy s důvody policejního úkonu. Domnívám se však, že ředitelé by měli vědět, z jakého důvodu se bude provádět např. výslech žáka ve škole.

Nelze od příslušníků Policie ČR očekávat, že sdělí vedení školy právní kvalifikaci skutku. Příslušníci policie by měli sdělit, že šetří např. závažný zločin nebo řeší určitý přestupek, případně hledají svědka nějaké události apod. Na této informaci od policie pak závisí, jak se pan ředitel může dále zachovat k příslušníkům Policie ČR (poskytnout součinnost, odmítnout pomoc apod.). V případě, že příslušníci policie chtějí se žákem mluvit, povinností vedení školy je poskytnout vhodnou místnost k výslechu žáka. Vhodná místnost k výslechu je taková, kde příslušníci Policie ČR nebudou u výslechu rušeni.

Do školy vstupuje policista nebo policejní orgán

V předchozím textu je užíván pojem „příslušník Policie ČR". Proč nebyl použit pojem „policista"? Běžně se takto označují příslušníci Policie ČR ve školách: „přišla policie, přišel policista". Z právního hlediska je důležité, za jakým účelem přišla Policie ČR do školy. Policie musí vždy postupovat podle zákona. A podle toho, podle jakého zákona příslušník Policie ČR postupuje, tak se i takto označuje. Pokud příslušník bezpečnostního sboru Policie ČR vstoupí do školy, tak na první pohled nepozná nikdo z pracovníků školy, zda do školy vstoupil **policista** nebo **policejní orgán**. Nerozpozná se to podle toho, jestli nosí uniformu nebo nosí civilní oblečení. Ale pokud se příslušníka Policie ČR zeptáte, podle jakého zákona plní úkoly ve škole, máte vyhráno.

Pokud se řídí zákonem č. 273/2008 Sb., **o Policii ČR**, jedná se o **policistu**. Pokud se řídí zákonem č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním neboli **trestním řádem**, jedná se o příslušníka policejního orgánu, zkráceně **policejní orgán**. Obecně řečeno, policista šetří přestupky, ale

[4] § 12 zák. č. 273/2006 Sb., o Policii České republiky

může někdy šetřit i trestné činy.[5] Policejní orgán vždy šetří jen trestné činy, přestupky nešetří nikdy.[6] Když jsem pracoval jako vyšetřovatel na službě kriminální policie a vyšetřování (SKPV) a šel jsem do školy, byl jsem vždy v pozici policejního orgánu. Teoreticky se tedy kriminalisty nebo vyšetřovatele SKPV ani nemusíte ptát na jeho „označení".

Jaký to má praktický význam vědět, zda je ve škole policista nebo policejní orgán? Jednak je to důležité vědět pro další postup školy při poskytování součinnosti Policii ČR, např. škola může ze zákonných důvodů **odložit pomoc** na pozdější dobu, může např. uplatňovat svá **pedagogická práva u výslechu dítěte** apod. A jednak je to důležité např. při **vyrozumívání zákonných zástupců** žáka nebo studenta a pro **uplatňování práv dětí** ve styku s policií.

Z dalšího textu si můžete odvodit, že pokud se zmíním o **vyslýchajícím** policejním orgánu, tak budete vědět, že příslušník Policie ČR postupuje podle trestního řádu a objasňuje **trestné činy**. Policista postupuje podle zákona o Policii ČR. U podání vysvětlení žáka je odlišný další následný postup policie, podle toho, zda prověřuje skutek podle trestního řádu nebo podle zákona o Policii ČR (níže v textu objasním).

Poskytnutí součinnosti, odmítnutí pomoci

Musí škola vpustit do školy Policii ČR? Samozřejmě, že v rámci dobré spolupráce je vhodné nebránit policii v její práci. Obecně lze konstatovat, že pokud se jedná o služební úkon spočívající v podání vysvětlení žáka, policie si nemůže vynucovat vstup do školy. To platí pro „**běžná**", rutinní **podání vysvětlení**, kterých policie provádí ve školách v počtu několika tisíc. Může se jednat např. o prověřování případné šikany ve škole. Platí, že v takových případech platí pořekadlo: **„můj dům, můj hrad"** a záleží na škole, zda policii umožní „pracovat" ve škole, která je ve škole v pozici „návštěvníka", „hosta".

Policie má totiž jinou možnost, která je ale pro policii složitější a nákladnější. Může si písemně předvolat nezletilého žáka na služebnu prostřednictvím zákonných zástupců. Zákonný zástupce se může ze závažných důvodů omluvit, takže policie znovu předvolává a doba prověřování případu se prodlužuje… Je zcela běžné v případu šikany vyslechnout celou třídu, ve které je 30 žáků. Proto policie často využívá prostorů školy, kde má dokonce spolu k dispozici více žáků, které bude vyzývat k podání vysvětlení. Předvolávat žáky se zákonnými zástupci na služebnu policie by trvalo třeba i 2-3 týdny, než by se všichni žáci vyslechli.

Naproti tomu **policista** je oprávněn vstoupit do školy[7] nebo na pozemek školy **bez souhlasu** pedagogického pracovníka, jestliže věc nesnese odkladu a vstup tam je nezbytný pro ochranu života nebo zdraví osob anebo pro odvrácení závažného ohrožení veřejného pořádku

---

5 § 69 odst. 1 zák. č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky

6 např. Policie ČR jedná při dohledu nad bezpečností a plynulostí provozu na pozemních komunikacích jako **správní orgán**

7 Zákon neuvádí přímo slova „škola/školské zařízení", ale uvádí pojem „jiný prostor". Jiný prostor je místo, kde se primárně nerozvíjí soukromý a rodinný život, resp. má podle svého určení sloužit jiným účelům a není to ani pozemek a ani obydlí. Jedná se o negativní vymezení z pojmu „obydlí", které definuje česká judikatura (např. Nejvyšší soud S 30 Cdo 3054/2014, Tpjn 306/2014, 6 Tdo 1432/2009, 3 Tdo 1623/2008, 8 Tdo 1253/2006).

a bezpečnosti. Ve škole policista provede potřebné úkony nebo jiná opatření.[8] Je to např. když je ve škole nahlášena bomba, někdo ve škole chodí se zbraní a ohrožuje osoby apod.

Druhým závažným důvodem vstupu **policistů** do školy bez souhlasu uživatele je při pronásledování osoby.[9] Třetím důvodem, kdy je **policista** oprávněn vstupovat[10] do školy bez souhlasu uživatele, pokud je ve škole provozována hazardní hra."[11] Hazardní hry mohou být provozovány také jako internetové hry.[12] Mohlo by se stát, že zdatní IT-žáci získají na počítačích ve škole přístup na webové stránky, které provozují hazardní hry.

Tyto tři důvody, kdy může policista vstupovat do školy bez souhlasu školy, jsou uvedeny v zákoně o Policii ČR.

Policejní orgán může vstoupit do obydlí, **jiných prostor**[13] nebo na pozemek jen tehdy, jestliže věc nesnese odkladu a vstup tam je nezbytný pro ochranu života nebo zdraví osob nebo pro ochranu jiných práv a svobod nebo pro odvrácení závažného ohrožení veřejné bezpečnosti a pořádku.[14] To znamená, že je policií prověřován nějaký trestný čin (u mladistvého – provinění) nebo čin jinak trestný (u osoby mladší 15 let).

Policejní orgán dále může na výše uvedená místa vstoupit v případě, že se v nich nachází osoba:[15]

- na kterou byl vydán příkaz k zadržení, příkaz k zatčení nebo příkaz k dodání do výkonu trestu odnětí svobody nebo do výkonu ochranného opatření spojeného se zbavením osobní svobody,
- kterou je třeba předvést pro účely trestního řízení, nebo
- kterou je třeba zadržet.

Po vstupu na místa shora uvedená nesmějí být provedeny žádné jiné úkony než takové, které slouží k odstranění naléhavého nebezpečí nebo k předvedení osoby.[16]

Ilustrativní příklad: Pokud byl např. mladistvý student písemně předvolán a bez dostatečné omluvy se nedostavil na útvar policie, může policejní orgán (z tohoto označení již víme, že mladistvý má větší problém, šetří se provinění) mladistvého „vytáhnout" z výuky a předvést na policii.

Jak jsem uváděl výše, neznamená, že když přijde do školy policie, tak automaticky musí škola poskytnout součinnost nebo pomoc. Fyzické a právnické osoby **nemusí požadovanou pomoc poskytnout, brání-li jim v tom plnění jiné zákonné povinnosti.** Fyzická osoba tak nemusí dále učinit, pokud by poskytnutím pomoci vystavila vážnému ohrožení sebe nebo osobu blízkou.[17]

---

8 § 40 odst. 1 zák. č. 273/2006 Sb., o Policii České republiky
9 § 40 odst. 2 zák. č. 273/2006 Sb., o Policii České republiky
10 srov. § 41 zák. č. 273/2006 Sb., o Policii České republiky
11 zák. č. 186/2016 Sb., o hazardních hrách
12 § 73 zákona č. 186/2016 Sb., o hazardních hrách
13 Jiným prostorem může být i škola, viz pozn. pod čarou č. 20
14 § 83c odst. 1 trestního řádu
15 § 83c odst. 2 trestního řádu
16 § 83c odst. 3 trestního řádu
17 srov. § 18 zák. č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky

Škola může tedy odmítnout pomoc policistům pouze v mimořádných případech uvedených v zákoně o Policii ČR. Plnění jiné zákonné povinnosti může být situace, kdy je ve škole nedostatek pedagogů nebo dokonce jeden a podle školského zákona je třeba zajistit vzdělávání ostatních žáků podle vzdělávacích programů.[18] Pokud by chtěl být pedagog u výslechu žáka, tak by třeba nemohl být zajištěn **dohled** nad ostatními žáky školy.

Vždy je třeba zjistit, jaký druh pomoci Policie ČR požaduje. Bude-li se jednat o získání informací k pohřešovanému dítěti, výuka musí počkat, neboť může být ohrožen život dítěte a hraje se o čas. Pokud se dostaví kriminalisté, tak je většinou jisté, že prověřují nebo vyšetřují trestný čin, což je vážná věc a je třeba najít řešení, děti např. pohlídá paní uklízečka. Naproti tomu, když přijde policista s tím, že šetří přestupek, pedagog na vlastní odpovědnost musí zvážit, zda může třeba přerušit výuku na nezbytnou dobu nebo policistovi sdělí, že pomůže v jiný čas nebo jinou dobu. Nelze dát obecnou radu, kdy a v jakých případech odmítnout pomoc policii, neboť každý případ je individuální. Pouze konstatuji, že pomoc odmítnout policii umožňuje zákon a nejedná se o automatické splnění požadavku Policie ČR.

Pedagog může odmítnout pomoc také v případě, pokud by sebe nebo osobu blízkou[19] vystavil vážnému ohrožení. Příklad: Do školy přijedou policisté s tím, že byla nahlášena ve škole bomba. Pokud by příslušníci Policie ČR požádali, aby jim určitý pracovník školy otevřel kabinety nebo ukázal, kde se jde do kotelny, může toto odmítnout, neboť by se vystavil vážnému ohrožení, může jít o zdraví nebo o život. V tomto případě záleží na pracovníkovi školy, zda dobrovolně policii pomůže nebo nepomůže.

Nepřípustnost rozhovoru

Příklad. Policie zavolá do školy a chce se domluvit s vedením školy, že by si potřebovali ověřit nějakou informaci, chtějí položit neformálně žákovi jednu nebo dvě otázky. Nebude to na dlouho, sdělují policisté do telefonu a nic nebudeme sepisovat. Jedná se o zvláštní případy jednání Policie ČR, kdy ředitelé škol žádají o radu, zda policisté mají právo neformálně hovořit se žákem. Policie zdůvodňuje svůj požadavek s tím, že pouze potřebuje prověřit nějaký získaný poznatek, že se pouze potřebuje jen na něco zeptat nebo si prověřit nějakou vyšetřovací verzi apod. Policie zejména argumentuje, že se nejedná o nic oficiálního, kdy nebude pořizovat záznam nebo protokol. Dokonce žádá vedení školy, že o rozhovoru není třeba informovat zákonného zástupce žáka.[20]

Jak jsem výše uváděl, policie se při své práci řídí trestním řádem nebo zákonem o Policii ČR. V obou je uvedeno, že pokud se chce policie na něco zeptat, získat nějakou informaci, musí osobu nejdříve poučit o tom, jaká má **práva** a na **jaký případ** se bude ptát. Bez těchto dvou formalit nelze s jakoukoliv osobou mluvit. Uvedené platí i pro obecní policii. Městská policie

---

18 § 7 odst. 2 zák. č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)

19 § 125 trestního zákoníku: „*Osobou blízkou se rozumí příbuzný v pokolení přímém, osvojitel, osvojenec, sourozenec, manžel a partner; jiné osoby v poměru rodinném nebo obdobném se pokládají za osoby sobě navzájem blízké jen tehdy, kdyby újmu, kterou utrpěla jedna z nich, druhá důvodně pociťovala jako újmu vlastní.*“ *Srov. § 22 zákona č. 89/2012, občanský zákoník rozšiřuje okruh blízkých osob takto: „Má se za to, že osobami blízkými jsou i osoby sešvagřené nebo osoby, které spolu trvale žijí.*“

20 Existují pouze zákonné důvody, kdy není třeba informovat zákonné zástupce dítěte o úkonech policie s dítětem

se nemůže začít ptát nejdříve řidiče, zda ví o tom, že parkuje tam, kde je parkování zakázáno. Po pozdravu řidiče musí následovat poučení (např. o možnosti odepřít výpověď) a oznámení o podezření ze spáchání konkrétního přestupku. Poté následuje výzva k podání vysvětlení, zda k přestupku bude osoba vypovídat.

Pro policii existují zákonné podmínky pro úkon s dítětem.[21] Obecně je třeba vyrozumět zákonné zástupce dítěte, že policie bude mluvit s jejich ratolestí. Policie musí sdělit srozumitelným způsobem dítěti, co je předmětem šetření, musí řádně dítě poučit[22] o všech jeho právech a postupovat dle zákonů. Nějaký pofiderní rozhovor zákon nepřipouští. **Příslušník Policie ČR nikdy nesmí hovořit s dítětem sám** a je třeba, aby u toho byla i další osoba (např. zákonný zástupce dítěte, pracovník OSPOD, pedagog, osoba mající zkušenosti s výchovou mládeže, psycholog apod.).

Z uvedeného vyplývá, že něco takového, co se objevuje i v českých kriminálních filmech, jako neoficiální rozhovor policie s občanem, či dokonce dítětem, nemá oporu v zákoně a takový postup Policie ČR ve škole by byl protizákonný. Takovým postupem by byla porušena jedna z nejdůležitějších zásad, a to zásada na spravedlivý proces. Obecně obviněná osoba má právo vědět, co kdo o ní kde říkal a komu.

Pokud policie s někým mluví, buď sepíše protokol nebo úřední záznam o podaném vysvětlení **přímo s vyslýchanou osobou** nebo sepíše úřední záznam o podaném vysvětlení na **služebně** bez přítomnosti vyslýchané osoby (výslech si uchová policista v paměti a poté převede na „papír"), např. pokud policie prováděla šetření s osobami v terénu. Tyto osoby ani neví, že policie nějaký úřední záznam o podaném vysvětlení sepsala.

Povinností policie je vždy o úkonu s dítětem ve škole sepsat:

a) **úřední záznam o podaném vysvětlení** podle zákona o Policii[23] nebo
b) **úřední záznam o podaném vysvětlení** podle trestního řádu[24] nebo
c) **protokol** podle trestního řádu (např. protokol o výslechu svědka).[25]

Při požadavku policie na rozhovor (neoficiální popovídání a podobně označené úkony Policie ČR) dítěte ve škole tento striktně odmítněte. Pojem „rozhovor" žádný zákon nedefinuje. Policie musí ctít a dodržovat Listinu základních práv a svobod.[26] Pokud by měl proběhnout skutečný rozhovor s dítětem ve škole, tak jednak by se příslušníci Policie ČR nesměli představit jako policisté a nemohli by se např. vyptávat na protiprávní neobjasněnou činnost, a jednak by si se žákem mohli maximálně vyprávět o tom, jaké může být dnes odpoledne počasí.

---

21 § 126 trestního zákoníku – osoba mladší 18 let

22 např. § 13 zák. č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky

23 § 61 odst. 1 zák. č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky

24 § 158 odst. 6 trestního řádu

25 § 55 odst. 1 trestního řádu

26 Čl. 2 odst. 2 Listiny základních práv a svobod: „Státní moc lze uplatňovat jen v případech a v mezích stanovených zákonem, a to způsobem, který zákon stanoví."

Vypracování zprávy pro Policii ČR

Trestní řád upravuje postup orgánů činných v trestním řízení. Orgány činné v trestním řízení jsou: policejní orgán, státní zástupce a soud. V počáteční fázi šetření, v tzv. prověřovací fázi přípravného řízení trestního, je policejním orgánem třeba **učinit všechna potřebná šetření a opatření k odhalení skutečností** nasvědčujících tomu, že byl spáchán trestný čin, a směřující ke zjištění jeho pachatele, zejména zjistit, zda byl vůbec trestný čin spáchán a zda je tedy nutné přistoupit k trestnímu stíhání, zjistit pachatele, poškozené, svědky **a shromažďovat podklady a důkazy pro další trestní stíhání**.[27]

Z uvedeného vyplývá, že policie kromě toho, že vyslýchá žáky a studenty jako možné pachatele nebo jako svědky událostí, také může požadovat po škole informace o žácích. Právnické a fyzické osoby jsou povinny bez zbytečného odkladu, a nestanoví-li zvláštní předpis[28] jinak, i bez úplaty vyhovovat dožádáním orgánů činných v trestním řízení při plnění jejich úkolů.[29] To znamená, že pokud policie požádá školu nebo školské zařízení o podání zprávy k žákovi XY – chování, prospěch, kamarádi, zameškané vyučovací hodiny, neomluvené vyučovací hodiny, způsob omlouvání neúčasti žáka z výuky apod. – škola bez zbytečného odkladu a **zdarma** zpracuje dožádání pro policii.

Zvláštní průprava policie pro zacházení s mládeží

Od roku 2003 platí zákon o soudnictví ve věcech mládeže:[30] Do roku 2003 mohl vyslýchat dítě jakýkoliv příslušník Policie ČR. Podle zákona[31] musí mít policejní orgán zvláštní průpravu pro zacházení s mládeží. To znamená, že musí zpravidla absolvovat několikadenní odborné školení a výsledkem je získání **osvědčení o zvláštní průpravě pro zacházení s mládeží.** Při školení se absolventi dozví specifika výslechu dítěte, základy vývojové psychologie, taktiku výslechu dětí apod.

Hlavní odpovědnost za šetření protiprávních činů dětí spočívá na specialistech služby kriminální policie a vyšetřování (policisté v civilu), ale také uniformovaných policistech zařazených na službě pořádkové, dopravní a cizinecké policie.

V případě, že příslušník Policie ČR neabsolvoval žádný vzdělávací program zaměřený na zvláštní průpravu pro zacházení s mládeží a provede výslech osoby mladší 15 let nebo výslech osoby mladistvé, znamená to, že tento výslech obecně nebude možné brát u soudu jako důkaz, protože se jedná o nezákonně získaný a zajištěný důkaz. Ve svém důsledku by to mohlo znamenat, že osoba obžalovaná by mohla být zproštěna viny.

---

27 § 158 odst. 1 trestního řádu

28 Např. § 75 odst. 1 zákona č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích, umožňuje poskytovat služby Policii ČR za úplatu: *„Je-li to technicky proveditelné, je podnikatel poskytující veřejně dostupnou telefonní službu prostřednictvím veřejné mobilní telefonní sítě povinen na základě písemné žádosti Policie České republiky a* ***na její náklady*** *pro účely trestního řízení znemožnit na požadovanou dobu, nejdéle však na dobu povoleného odposlechu, provozování koncového mobilního telekomunikačního zařízení (mobilní telefonní přístroj) ve veřejné mobilní telefonní síti, který umožňuje šifrování, kódování nebo jiný způsob utajení přenášené zprávy účastníkem."* Ve školském zákoně poskytování služeb Policii ČR za úplatu není uvedeno – tedy vše zdarma.

29 § 8 trestního řádu

30 zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže

31 § 3 odst. 8 zák. č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže

Existuje výjimka u mladistvých osob, kdy policejní orgán není specialista na mládež, a může provést úkony trestního řízení (např. výslech), kterých se účastní mladistvý a vše bude v souladu se zákonem.[32] Je to v případech, kdy nelze zajistit specialistu a provedení úkonu nelze odložit. Obě tyto podmínky (absence specialisty a úkon nelze odložit) musí být splněny současně. **Tato výjimka neplatí u osob mladších 15 let.** To znamená, že policejní orgán, který neabsolvoval zvláštní průpravu pro zacházení s mládeží, **nemůže požadovat vysvětlení** od dítěte mladšího 15 let bez výjimky.

V případě, že pedagogický pracovník má pochybnosti o odborné způsobilosti[33] příslušníka policie, může ho požádat o předložení osvědčení o absolvování odborného školení týkajícího se zacházení s mládeží. Policejní orgán se poté prokáže příslušným osvědčením o absolvování odborné způsobilosti pro zacházení s mládeží v souladu se zákonem o soudnictví ve věcech mládeže. Může se stát, že toto osvědčení policejní orgán nemá u sebe, a tak oznámí, že osvědčení v určitý čas přinese. Není povinností příslušníka Policie ČR předkládat pedagogům osvědčení, ale pokud má fungovat dobrá **spolupráce škola – policie**, neměl by to být problém.

Pokud se pedagog od příslušníka Policie ČR nedočká osvědčení, tak může využít oprávnění, které mu umožňuje zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím. Pedagog napíše na útvar, ze kterého byl příslušník ve škole, žádost o poskytnutí informace podle uvedeného zákona, ve které se dotáže, zda, kde a kdy příslušník úspěšně absolvoval školení k zacházení s mládeží. Policie ČR je podle zákona[34] povinna takovou informaci poskytnout.

V případě, že by pedagog měl velmi závažné pochybnosti o odborné způsobilosti policejního orgánu, může se s nimi podělit se státním zástupcem. V každém bývalém okresním městě sídlí **okresní státní zastupitelství**. Státní zástupce je oprávněn odejmout kteroukoliv věc policejnímu orgánu a učinit opatření, aby věc byla přikázána jinému policejnímu orgánu.[35]

Postup před podáním vysvětlení

Výslech žáka (sepisuje se protokol podle trestního řádu) se zpravidla neprovádí ve škole, pedagogové se s ním ve škole prakticky nesetkají. Nejčastěji příslušník Policie ČR provádí ve škole podání vysvětlení. Z výše uvedeného textu již víte, že se může provádět dvěma způsoby. A opakování je matka moudrosti:

Podání vysvětlení mohou příslušníci Policie ČR provádět podle zákona o Policii ČR[36] nebo podle trestního řádu.[37] Pokud příslušník Policie ČR postupuje podle zákona o Policii ČR,

---

32 § 41 odst. 2 zák. č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže

33 Policista, který vyslýchá dítě, by měl používat jazyk a slovník přiměřený věku dítěte, jeho úrovni. A měl by si průběžně ověřovat to, že dítě porozumělo tomu, co po něm policista požaduje, a naopak i policista by si měl ověřovat, že odpovědi dítěte správně porozuměl – pokud se tak neděje a pedagog vidí, že vzájemná komunikace je na mizerné úrovni a dochází k nedorozuměním…

34 § 2 odst. 2 zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím

35 § 157 odst. 2 písm. b) trestní řád

36 § 61 zák. č. 273/2008 Sb., o Policii ČR

37 § 158 odst. 6 trestního řádu

tak se označuje jako policista. Pokud příslušník postupuje podle trestního řádu, tak se označuje jako policejní orgán.

Aby pedagog mohl znát zákonnost policejního postupu, musí znát průběh celého podání vysvětlení. Před podáním vysvětlení musí být žák seznámen s tím, že bude mluvit s policistou/policejním orgánem, který by se měl žákovi představit, legitimovat a **vhodným způsobem navázat kontakt**.

Aby policista mohl dobře navázat kontakt se žákem, měl by o jeho životě něco vědět – záliby, koníčky, prospěch apod. Rozhodně se policista nebude dotazovat žáka, který je „pětkař" a „propadlík", jak se mu líbí ve škole. Správný policista se před podáním vysvětlení neformálně pobaví se žákem, pochválí jeho koníčky, úspěchy a pak plynule přejde k účelu své „návštěvy" ve škole.

Nepředpokládám, že by příslušníci Policie ČR požadovali vysvětlení po žákovi ve škole, který by byl **poškozenou** osobou. Ale mohlo by se to stát, kdyby z podání vysvětlení vyplynulo, že žák je třeba další poškozenou osobou. Poškozený žák se považuje podle zákona o obětech trestných činů za zvlášť zranitelnou oběť.[38] Taková oběť podává vysvětlení **ve speciální výslechové místnosti** (příjemné prostředí, eliminace rušivých momentů, kamerový záznam, příp. hračky).

Nejčastěji osobou podávající vysvětlení je buď žák, kterého policie podezřívá jako pachatele, nebo žák, který může přispět k objasnění trestného činu nebo přestupku, z kriminalistického hlediska se tato osoba označuje jako svědek události.[39]

Poznámka: Policie ČR, pokud požaduje vysvětlení od osoby, tak jí vůbec nesděluje (z taktického hlediska), jak na ni pohlíží (podezřelý nebo jen dobrý svědek?, nevymýšlí si oznamovatel?). Takže policie poučuje před podáním vysvětlení všechny osoby podávající vysvětlení bez rozdílu stejně. Pro policii jsou všichni, co podávají vysvětlení, osobami podávající vysvětlení na úřední záznam. A podle informací v úředních záznamech o podání vysvětlení si policie „poskládá" případ a osobám v dalším řízení „přidělí role". Při vyšetřování pozve dříve vypovídající osobu na úřední záznam k výslechu na protokol jako svědka, jinou osobu, co dříve podávala vysvětlení, obviní ze zločinu (výslech obviněného) apod. Obecně se dá říct, že úřední záznam o podaném vysvětlení nemá u soudu velkou „váhu" a obecně se informace obsažené v něm neberou jako důkaz u soudu. Jako vždy, existují výjimky.

Žákům je třeba zdůraznit, že **podání vysvětlení je vážná věc** a nesmí se brát na lehkou váhu. Není vhodné snižovat význam podání vysvětlení např. slovy: *„neboj, o nic vážného se nejedná"*, nebo *„páni policisté si přišli jenom popovídat", „jenom jsme se přišli na něco zeptat"* apod.

Nemůže se stát, že by policisté po navázání kontaktu se žákem položili žákovi otázku: ***„Kde jsi byl včera kolem desáté hodiny a co jsi dělal?"*** Takový postup by byl protizákonný. Policisté

[38] § 2 odst. 4 písm. a) zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů

[39] Z právního hlediska se osoba podávající vysvětlení nemůže označit jako svědek, v obecné rovině v běžné mluvě ano

musí vždy předem seznámit žáka, v jaké věci bude podávat vysvětlení, co bude **předmětem výslechu** (např. krádež svršků ze školní šatny, napadení žáka XY před školou, osahávání dívenky AX na školním výletu apod.) Z praxe mohu uvést, že **ne vždy je policisty vyslýchaná osoba řádně seznámena s předmětem šetření**.

Pro žáka je tato skutečnost podstatná, neboť je následně poučen policisty o tom, že podle zákona o Policii ČR: ***„Osoba může vysvětlení odepřít pouze, pokud by jím sobě nebo osobě blízké způsobila nebezpečí trestního stíhání nebo nebezpečí postihu za přestupek.“***[40] Osoba mladistvá může být trestně stíhána, a proto může odepřít podat vysvětlení ve věci, kde byla nějak zainteresována (např. byla přímo pachatelem, mohla být spolupachatelem, organizátorem).

Odepřít podat vysvětlení znamená, že mladistvý může policistům sdělit, že jim nic neřekne nebo, že využívá svého práva a nebude vypovídat.

V jiné situaci je osoba mladší 15 let, která nemůže odepřít vysvětlení, neboť jí ze zákona nehrozí nebezpečí trestního stíhání nebo nebezpečí postihu za přestupek, jelikož není trestně nebo sankčně odpovědná.

Obě skupiny mládeže – děti do 15 let a osoby mladistvé (15-18 let) – mají právo odmítnout výpověď, pokud by osobě blízké[41] způsobily nebezpečí trestního stíhání nebo postihu za přestupek. Žákovi je třeba jasně sdělit, že je to jen a pouze na jeho dobrovolném rozhodnutí, zda bude vypovídat proti osobě blízké. Rozhodně není správné a zákonné, pokud je osoba „tlačena“, aby proti blízké osobě vypovídala. Měl by se dát prostor na rozmyšlenou, zda žák bude chtít vypovídat proti osobě blízké. Pokud se žák zeptá, zda by osoba blízká mohla jít do vězení za to, co udělala, je třeba odpovědět pravdivě. Pokud vězení (nepodmíněný trest odnětí svobody) hrozí, je obecně nutné to žákovi sdělit.

Jako bývalý kriminalista a vyšetřovatel vím, že žádný soud neodsoudí pachatele pouze na základě jedné výpovědi. Povinností policie je zajistit dostatek důkazů proti pachateli, třeba i nepřímých, a jen výpověď žáka by neměla být rozhodující k odsouzení. Z tohoto důvodu jsem nikdy nenutil děti, aby vypovídaly proti osobám blízkým. Bral jsem to tak, že stejně pachatel bude odsouzen a dítě, pokud odmítne vypovídat, nebude mít výčitky, že kvůli němu šel příbuzný do vězení.

---

40 § 61 odst. 3 zák. č. 273/2008 Sb., o Policii ČR

41 § 125 trestního zákoníku: Osobou blízkou se rozumí příbuzný v pokolení přímém, osvojitel, osvojenec, sourozenec, manžel a partner; jiné osoby v poměru rodinném nebo obdobném se pokládají za osoby sobě navzájem blízké jen tehdy, kdyby újmu, kterou utrpěla jedna z nich, druhá důvodně pociťovala jako újmu vlastní.

Podání vysvětlení žáka

Pokud je žák policií vyzván, aby ke konkrétnímu případu podal vysvětlení, tak to znamená, že žák má policii sdělit skutečnosti k případu, které jsou pro policii pro vyřešení případu důležité. Policie ČR většinou přímo při úkonu se žákem sepisuje úřední záznam o podaném vysvětlení. Předtím, než příslušník Policie ČR začne sepisovat úřední záznam, tak součástí záznamu je i předtištěné poučení pro osobu podávající vysvětlení. Poučení je sepsáno srozumitelně pro dospělou osobu.

Děti se musí poučovat přiměřeně svému věku tak, aby poučení pochopily, porozuměly svým právům ve styku s policií. Policie musí sdělit žákovi, na jaký případ se jej budou ptát, případně, jestli se budou také dotazovat i na osobu blízkou žákovi (na rodiče, sourozence, strýce).

Pokud žák uvede policistovi nebo policejnímu orgánu[42] (pro zjednodušení dále jen „policista"), že **poučení rozumí**[43] a k věci bude vypovídat, tak následuje tento postup:

Policisté vyzvou žáka, aby souvisle povyprávěl, co je mu o případu známo. Žák by měl bez nápovědy nebo bez pomoci otázek policistů sám povyprávět svou verzi události, jak ji vnímal. Policisté očekávají **monolog** žáka, tzn. souvislou spontánní výpověď. Takový postup je u všech osob, které podávají vysvětlení. Ale v dnešní počítačové rychlé době je to pro žáky velmi těžký úkol. Žák většinou vytvoří tři, čtyři jednoduché věty, souvětí většinou schází. Monolog by se zásadně neměl přerušovat.

Před monologem by měl policista dát žákovi „osnovu" k monologu. Např. „nejprve řekni, začátek případu, kdy jsi koho potkal a tak, pak průběh události, co jsi dělal ty[44], co ostatní přítomní, jak situaci hodnotíš a co jsi dělal po skončení akce…" Z vlastní zkušenosti mohu uvést, že z monologu nelze učinit někdy ani mlhavou představu o události.

Proto po monologu nastává **dialog**, kdy se policisté vyptávají žáka a ten odpovídá. Dialog by měl doplnit, upřesnit a samozřejmě ověřit spontánní výpověď. Přítomný **pedagog sleduje**, zda nejsou žákovi pokládány ze strany policie **sugestivní otázky**. Častěji mohou položit sugestivní otázku méně zkušení policisté. Pokládání sugestivních otázek zakazuje zákon.[45] Pokud by policista položil sugestivní otázku, jednal by nezákonně.

Sugestivní otázka může v sobě již obsahovat odpověď. Vyslýchající odpověď „vpašuje" do otázky skrytě, nenápadně nebo ji dá do otázky zjevně, nepokrytě. Dává ji tam proto, že chce slyšet odpověď, kterou uvedl v otázce. **Sugestivnost otázky** je dána zejména jejím **obsahem** a není vyloučeno, aby byla dána **způsobem položení otázky** (slovní důraz na pasáž otázky obsahující odpověď, intonace), který může ještě doprovázet mimika a **gesta** vyslýchajícího jako autority. Děti jsou obecně více sugestibilní než dospělí. Je obecně známo z vývojové psychologie, že děti se snaží na otázku dospělého odpovědět tak, aby vyhovělo „přání" dospělé

[42] Policista požaduje podání vysvětlení podle zák. č. 273/2008 Sb., o Policii ČR a policejní orgán požaduje vysvětlení podle trestního řádu

[43] Protože pedagog většinou zná žáka, tak může poznat, že poučení žák nerozuměl, tak si může otázkou ověřit, zda je tomu tak

[44] Dítěti do 15 let policisté tykají

[45] Srov. § 92 odst. 4 trestního řádu, § 101 odst. 3 trestního řádu

osoby a vycítí, jak má odpovídat, pokud uslyší sugestivní otázku. Na takovou otázku odpoví dítě z 99 % případů kladně: „ano“.

Příklady sugestivní otázky: **„Měl jsi strach?“, „Měl jsi velký strach?“** - správně položená otázka: „Jaký jsi měl pocit?“, „**Mělo to auto bílou barvu?“** – správně „Jakou barvu mělo to auto?“ Nepřeberné množství sugestivních otázek najdete v každém kriminálním seriálu.

Zákon zakazuje také pokládat kapciózní otázky.[46] **Kapciózní otázka** je klamavá a svým způsobem úskočná. Vyslýchané osobě předestírá vyslýchající skutečnosti, které ještě nenastaly nebo nejsou potvrzeny, anebo jsou lživé, měkčeji řečeno nepravdivé. Vyslýchající se snaží kapciózní otázkou „dotlačit“ vyslýchanou osobu k jejímu přiznání z protiprávního jednání nebo k odpovědi, kterou si vyslýchající přeje slyšet. Kapciózní otázky nemusí z pochopitelných důvodů pedagog poznat, neboť nezná případ a všechny okolnosti. Ale některé může poznat: **„Nám už řekl Luděk, že jsi tam byl, proč se nepřiznáš, že jsi tam byl?“** Pedagog byl u podání vysvětlení Luďka, který „mlčel jako hrob.“ **„Víš o tom, že na tom místě, kde jsi byl, jsou umístěny kamery?“** Pedagog ví, že to není pravda.

Pokud pedagog, který je přítomen podání vysvětlení žáka, zaznamená ze strany vyslýchajícího policisty položenou sugestivní nebo kapciózní otázku, **vhodným způsobem upozorní policistu, aby se takových otázek vyvaroval.** Tím bude zaručena zákonnost podání vysvětlení a budou chráněna práva dětí.

Po ukončení dialogu bývá žák dotázán, zda je to všechno, co chtěl uvést, zda nechce něco k věci ještě říct. Většinou žák souhlasí s ukončením výslechu. Poté je úřední záznam o podaném vysvětlení přečten žákem, který může mít námitky k napsanému textu a chce některé pasáže **doplnit, opravit nebo změnit formulaci textu.** Žák má na to právo. Je třeba, aby byl text v takových případech dán do souladu s přáním žáka. Dodnes se setkávám s případy, kdy policisté sdělí žákovi, že nic v textu opravovat nebudou. Takový postup není v souladu se zákonem. Úřední záznam je výpovědí žáka a vyslýchající nemůže jakkoliv upravovat nebo měnit slova. Jestliže žák řekne, že „strejda vytáhl šulina z gatí“ nemůže se v textu objevit „strýc se obnažil a ukázal penis“. Pak by to byla výpověď policisty a ne žáka. Upravený text v úředním záznamu o podaném vysvětlení by mohl znevěrohodnit žáka před soudem.

U mladších žáků může úřední záznam o podaném vysvětlení **přečíst** žákovi přítomný pedagog. Žák má právo vybrat si osobu, ke které má důvěru. Z logického hlediska by neměl text číst policista, který záznam sepisoval, ale vyloučeno toto také není.

Po předchozím přečtení podepisují úřední záznam o podaném vysvětlení všechny osoby u podání vysvětlení přítomné – žák, **zákonný zástupce žáka**, policisté, **pedagog**, pracovník OSPOD, psycholog apod.

Pokud žák odmítne úřední záznam o podaném vysvětlení podepsat, v podstatě nic se neděje, pokud by byl úřední záznam sepsán a doplněn podle požadavků žáka. Žák může a nemusí uvést důvod odepření svého podpisu. Pokud by bylo důvodem odepření nesouhlas s obsahem úředního záznamu, je třeba jej dát do souladu s přáním žáka. Pokud žák podepisuje úřední

[46] tamtéž

záznam, podepisuje každý list v dolní části těsně pod textem. Pokud žák úřední záznam o svém podání vysvětlení **podepíše**, má nárok na jeho **kopii**. O tomto právu na kopii by měl být žák policií poučen, ale povinnost o tomto poučovat právu policie nemá. Hodnotím to jako velkou mezeru v zákonech.

Potencionální pachatel má právo na prostudování spisu

Občas se žák ve škole zeptá policisty, jestli se pachatel dozví, co o něm vypověděl on sám. Když se mě na toto zeptal žák poprvé, to jsem byl ještě nezkušený policista, přemýšlel jsem, jak mu odpovím. Ono to svádí k tomu, že je lepší říct, že pachatel se nic nedozví a pak se bude lehčeji vypovídat ke skutku. Vždy jsem se snažil hrát podle pravidel a být fér ke všem osobám, se kterými jsem došel do styku. Sdělil jsem mu, že pokud bude **pachatel** obviněn, tak **má právo se dozvědět**, **co kdo konkrétně říkal**.

Uzná-li policejní orgán vyšetřování za skončené a jeho výsledky za postačující k podání obžaloby, umožní obviněnému a jeho obhájci v přiměřené době prostudovat spisy a učinit návrhy na doplnění vyšetřování.[47] Nevyužijí-li obviněný, jeho obhájce možnost prostudovat spisy, ačkoliv na ni byli řádně upozorněni, učiní o tom policejní orgán záznam do spisu a postupuje dále, jako by k tomuto úkonu došlo.[48]

Z uvedeného vyplývá, že obviněný pachatel má právo spis si prostudovat, ale není to jeho povinnost. Policejní orgán nejméně tři dny předem vyrozumí obviněného a obhájce, že mají možnost v určitém dnu a v určitém čase si na útvaru policie (zejména tam) prostudovat spis. Pokud v určenou dobu obviněný a obhájce nepřijde na prostudování, nemusí se dozvědět o některých skutečnostech ze spisu. O některých může vědět, neboť se jeho obhájce třeba zúčastnil výslechu svědka.

Každý policista by měl vědět, že pachatel se v 99 %[49] dozví (pokud se dostaví na prostudování spisu a spis si důkladně přečte), co kdo o něm uvedl, napovídal a na dotaz vyslýchaného žáka by měl pravdivě odpovědět. To malé promile, kdy se to obviněný nedozví je u utajeného svědka[50] (utajena totožnost i podoba), ale to jsou pouze mimořádné mafiánské případy.

Pachatel se dozví všechny informace ze všech úředních záznamů o podaném vysvětlení tak, že po skončení vyšetřování má pachatel právo prostudovat spis[51] a doba seznámení se se spisem není zákonem omezena, trestní řád stanoví, že doba na prostudování spisu má být přiměřená, tedy potencionální pachatel má dost času na přečtení celého spisu.

Právo na prostudování spisu se netýká osoby mladší 15 let, neboť pachatel mladší 15 let nemůže být obviněn a ani zákon o soudnictví ve věcech mládeže toto právo mladším dětem nepřiznává. Podle mého názoru je to z hlediska práv dítěte mladšího 15 let vážný nedostatek, neboť v průběhu šetření se nemůže seznámit se spisem, po kterém by mohlo dítě nebo jeho zákonní zástupci (příp. opatrovník) vznést návrhy na doplnění spisu nebo obstarat důkazy

47 viz § 166 odst. 1 trestního řádu

48 § 166 odst. 3 trestního řádu

49 Statistika neexistuje, jedná se o nadsazený hrubý odhad autora.

50 § 55 odst. 2 trestního řádu

51 § 165 odst. 1 trestního řádu

svědčící ve prospěch dítěte. To ale neznamená, že se pachatel mladší než 15 let nemůže dozvědět informace ze spisu. Může, ale až u soudu pro mládež.

Odepření podání vysvětlení žákem mladším 15 let

V kapitole „Postup před podáním vysvětlení žáka“[52] jsem zmínil právo žáka na odepření výpovědi, pokud by sobě nebo osobě blízké způsobil nebezpečí trestního stíhání nebo nebezpečí postihu za přestupek. Uvedené platí v plné míře pro žáka, který je starší patnácti let. Pro žáka, který nedovršil patnáctý rok svého věku, platí podle zákona o Policii ČR nebo trestního řádu právo odepřít výpověď pouze v případech, kdy by svou výpovědí způsobil osobě blízké nebezpečí trestního stíhání nebo nebezpečí postihu za přestupek.

Je celkem logické, že **dítěti mladšímu patnácti let** nehrozí žádné nebezpečí trestního stíhání nebo nebezpečí postihu za přestupek, neboť není trestně odpovědné. Proto policista/policejní orgán podle zákona o Policii ČR/trestního řádu poučí žáka před jeho podáním vysvětlení o tom, že ustanovení o odepření výpovědi proti jeho vlastní osobě se ho netýká a z tohoto důvodu **nemůže odepřít vysvětlení**. Zjednodušeně řečeno, žákovi mladšímu patnácti let nezbývá nic jiného, než se ke všemu přiznat, protože nemůže být potrestán podle trestního zákoníku (nehrozí mu trestní stíhání) nebo podle zákonů za přestupek (nehrozí uložení sankce za přestupek).

Jsem přesvědčen, že také žák mladší patnácti let nemusí proti své osobě vypovídat, protože i jemu hrozí velmi podobný trest, který se nazývá **opatření** (podle zákona o soudnictví ve věcech mládeže)**,** jako hrozí podobné **ochranné opatření** trestně odpovědnému mladistvému spolužákovi.

Pro názornost uvedu fiktivní příklad dvou spolužáků, jeden je mladší patnácti let, patnácté narozeniny oslaví za měsíc (žák A) a druhý žák je mladistvý a před měsícem oslavil patnáctiny (žák B). Oba spolu stejným dílem spáchají protiprávní jednání, žák A spáchá čin jinak trestný a žák B provinění. Oba žáci mohou dostat „trest“. Žákovi A za čin jinak trestný může soud pro mládež uložit **opatření podle § 93 odst. 1** zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže **ochrannou výchovu.** Žákovi B za provinění může soud pro mládež uložit **ochranné opatření** podle § 21 odst. 1 zák. č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže **ochrannou výchovu.**

Ochranná výchova se vykonává ve výchovných ústavech. Toto opatření představuje výrazný zásah do poměrů dítěte. A tak se může stát, že žák A se může časem setkat se žákem B ve stejném výchovném ústavu. Zde si budou „odpykávat“ opatření ochrannou výchovu, sice uloženou soudem pro mládež podle dvou různých paragrafů zákona o soudnictví ve věcech mládeže, dokonce ve zcela jiných typech řízení[53] před soudem pro mládež, ale pro oba žáky to prakticky bude zcela bez významu, neboť **budou mít ve výchovném ústavu stejný režim**.

[52] UN 2/2022, str. 15

[53] dítě mladší 15 let v civilním občanském řízení, mladistvý v trestním řízení

A nyní se vrátím k poučení obou žáků před podáním vysvětlení. Mladistvý žák B je poučen, že může využít svého práva a může odepřít výpověď, to znamená, že nemusí vůbec k případu vypovídat, má právo mlčet. Žák B je poučen, že takové právo nemá, protože mu nehrozí nebezpečí trestního stíhání, protože není trestně odpovědný.

To je pravda, neboť i v Ústavě je všem zaručena možnost a právo odepřít výpověď, jestliže by někomu tato výpověď způsobila nebezpečí trestního stíhání.[54] Z ústavního zákona vyplývá, že uvedená věc neplatí pro děti do 15 let, neboť tyto nemohou být trestně stíhány. Pak může (a podle zákona musí) být dítě snadno poučeno, nechť ve věci klidně bez obav hovoří, neboť mu trestní stíhání nehrozí a nemůže odepřít výpověď. Ale nikdo žáka nepoučí, že po své výpovědi může dostat od soudu pro mládež jistý druh trestu, který se nazývá opatření. Bohužel v poučení pro dítě schází, že když na sebe něco „prozradí", bude mít problémy. A **to dítěti nikdo před podáním vysvětlení nepoví**.

Jsem přesvědčen, že mladistvé osoby jsou chráněny zákony více, než jsou děti mladší 15 let. Dokonce mám dojem, že v tomto případě dochází k diskriminaci mladších dětí. Antidiskriminační zákon uvádí, že přímou diskriminací[55] se rozumí takové jednání, včetně opomenutí, kdy se **s jednou osobou zachází méně příznivě, než se zachází** nebo zacházelo nebo by se zacházelo **s jinou osobou ve srovnatelné situaci**, a to **z důvodu** rasy, etnického původu, národnosti, pohlaví, sexuální orientace, **věku**, zdravotního postižení, náboženského vyznání, víry či světového názoru.

Že se jedná o srovnatelnou situaci, je zcela zřejmé, když osobě mladší 15 let a osobě mladistvé může soud pro mládež uložit stejné opatření – **ochrannou výchovu**, která se vykonává ve výchovných ústavech. Společnost se tváří, že dítě mladší 15 let nemůže dostat trest, neboť není trestně odpovědné, ale ve výsledku „dopadne" stejně jako starší „kamarád". Jedná se pod pláštíkem skrytý eufemismus.

Otázkou je, zda v nemožnosti odepřít výpověď proti své osobě u dětí mladších 15 let je porušována Ústava ČR. Vycházím z ústavního zákonného předpokladu, že základní práva a svobody se **zaručují všem bez rozdílu** pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženství, politického či jiného smýšlení, národního nebo sociálního původu, příslušnosti k národnostní nebo etnické menšině, majetku, rodu nebo **jiného postavení**.[56]

Zákony nezměníme, ale Česká republika ratifikovala Mezinárodní pakt o občanských a politických právech z roku 1966, kde je v Čl. 14 zaručeno právo na rovnost před soudem. Na mezinárodní úrovni je zaručena zásada na spravedlivý proces v Čl. 6 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv. Jednou z důležitých podmínek každého spravedlivého procesu je **zásada zákazu donucování k sebeobviňování.**

---

54 Čl. 37 odst. 1 LZPS

55 § 2 odst. 3 zákona č. 198/2009 Sb., zákon o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a změně některých zákonů (antidiskriminační zákon)

56 Čl. 3 odst. 1 LZPS

Využití zásady zákazu donucování k sebeobviňování

Žák mladší 15 let nemůže Policii ČR sdělit, že nebude k věci vypovídat, protože využívá svého práva proti sobě nevypovídat. Zákon o Policii ČR nebo trestní řád takové právo žákovi nedává. Existuje jiné „řešení", kdy žák proti své osobě nemusí vypovídat, a tou je zásada zákazu donucování k sebeobviňování.

Zásada zákazu donucování k sebeobviňování znamená, že každá osoba (tedy i dítě) může s ohledem na tuto zásadu **odmítnout aktivní jednání** (své podání vysvětlení), které by mohlo zapříčinit jeho usvědčení. K tomuto aktivnímu jednání nemohou být osoby donucovány jakýmkoliv způsobem. Například tím, že je jim sděleno, že jim v podstatě „nic nehrozí", nemohou odepřít výpověď a musí proti své osobě vypovídat.

Je zřejmé, že tato zásada se může uplatnit i v civilním řízení s dítětem mladším 15 let, neboť může také skončit za své jednání před soudem pro mládež a je třeba, aby byla zaručena všem občanům rovnost před zákonem a právo na spravedlivý proces. V rámci **spravedlivého procesu** musí být možnost uplatit zásadu zákazu donucování k sebeobviňování.

To znamená, že i když je dítě do 15 let poučeno o tom, že vůči své osobě nesmí odepřít výpověď při podání vysvětlení nebo výslechu, jsem přesvědčen, že **může uplatnit zásadu zákazu donucování k sebeobviňování a může odmítnout vypovídat na základě zásady zákazu donucování k sebeobviňování a žádným způsobem nemůže být nuceno k výpovědi.**[57]

Z vlastních policejních zkušeností vím, že osoby mladistvé a jejich zákonní zástupci mají neskonale velký počet práv v trestním řízení ve srovnání s právy dětí mladších 15 let a jejich zákonnými zástupci.

Domnívám se, že pokud osoby mladistvé a osoby dospělé mohou bez omezení využívat svého práva odepřít výpověď ve svém vlastním zájmu, **nemělo by být odepíráno i dětem mladším 15 let**. Musí existovat rovnost zbraní. Nejedná se o návod, jak ztížit práci Policii ČR. Z vlastní zkušenosti mohu uvést, že kriminalita dětí není tak fingovaná jako u dospělých nebo mladistvých a lze ji snadněji odhalit.

Zkušený policista většinou vysvětlí osobě podezřelé, ať se jedná o dítě nebo dospělého, důležité aspekty, které plynou pro pachatele, zda se tito rozhodnou vypovídat nebo využijí svého práva a odmítnout vypovídat. Hlavně u dětí a mladistvých existuje celá škála možností, jak je možné „vyhnout se" soudu pro mládež. Aby tyto možnosti mohly být využity, tak jednou z podmínek účinné lítosti pachatele je, že pachatel dobrovolně odstranil nebo napravil způsobený následek, anebo se o to pokusil, zejména **nahradil způsobenou škodu**, nebo učinil opatření potřebná k její náhradě nebo se jinak pokusil odčinit způsobené následky.

Po zvážení všech „pro" a „proti" má možnost žák, který bude podávat vysvětlení nebo vypovídat, rozhodnout se, jak učiní. Ve smyslu pořekadla: „Každý strůjcem svého štěstí."

Jaké je akceptovatelné a tolerované chování podezřelého žáka u podání vysvětlení příslušníky Policie ČR? Do zásady zákazu donucení k sebeobviňování patří zejména **pasivní chování pachatele**. Můžeme si pod tím představit, že pachatel v postavení jako podezřelá osoba,

[57] Více k tématu zásady zákazu donucování k sebeobviňování v knize Policie a moje dítě, str. 43-44, www.policieveskole.cz

obviněný, osoba podávající vysvětlení, vyslýchaná osoba, **může po celou dobu úkonu mlčet**. Dokonce nemusí ani uvést své jméno, příjmení a další údaje ke své osobě. Může **lhát**, vymýšlet si, **měnit svou výpověď** i fabulovat. Za takové chování nehrozí žádný trest nebo sankce.

Příslušník Policie ČR ale vždy poučí vyslýchanou osobu o tom, že by se mohl svou výpovědí dopustit trestného činu pomluvy, nadržování, křivé výpovědi nebo poškozování cizích práv. Uvedené platí pouze obecně, protože existují výjimky, kdy pachatel například může nadržovat pouze osobě blízké a nedopustí se trestného činu nadržování. Ale opět existují výjimky z této výjimky, neboť nadržování blízké osobě je trestné u vyjmenovaných závažných trestných činů v trestním zákoníku. Podobná pravidla platí i u ostatních trestných činů, které by mohly vyplynout z výpovědi pachatele.

Možnost nahrávání podání vysvětlení žákem

Ministerstvo vnitra České republiky, odbor bezpečnostní politiky vydalo stanovisko[58] k pořizování zvukových záznamů z výslechu procesní stranou na vlastní záznamové zařízení. Ze stanoviska vyplývá, že příslušník Policie ČR podle vlastního uvážení posoudí, zda je možné si pořizovat zvukový záznam z výslechu na vlastní záznamové zařízení s ohledem na konkrétní okolnosti výslechu. Vyhodnotí-li při znalosti konkrétní trestní věci situaci tak, že použití záznamového zařízení je způsobilé ohrozit účel trestního řízení, je zcela jistě oprávněn neumožnit pořizování takového záznamu. Stejný postoj k pořizování zvukových záznamů procesní stranou zaujalo ministerstvo vnitra i v červnu 2021.[59]

Vůbec se neztotožňuji se stanoviskem ministerstva vnitra, resp. Policie ČR, neboť nemá oporu v žádném zákoně. Stanovisko MV ČR k pořizování zvukových záznamů výslechů procesní stranou (svědkem, obviněným, osobou podávající vysvětlení, osobou podezřelou, poškozeným aj.) není právně závazné pro žádný subjekt, ani pro Policii ČR. Nejedná se ani o závazné stanovisko ve smyslu skutečného závazného stanoviska, které má obsahovat závaznou část a odůvodnění a také ustanovení zákona, které zmocňuje k jeho vydání, což v tomto případě schází. Stanovisko hodnotím jako **pouhý právní názor** ministerstva, který postrádá relevantní odůvodnění. Stejně tak tento můj právní názor není pro nikoho právně závazný, ale vycházím z účinných zákonů a svůj názor právně zdůvodňuji.

Podle Listiny[60] může každý občan činit, co není zákonem zakázáno, a nikdo nesmí být nucen činit to, co zákon neukládá. Jestliže trestní řád nezakazuje procesním stranám pořídit si zvukový nebo i videozáznam průběhu svého podání vysvětlení nebo svého výslechu na policii, může si takový záznam pořídit. K nahrávání nepotřebuje procesní strana, tedy i žák školy, žádný souhlas ze strany policisty nebo policejního orgánu. **Zakázat** pořízení nahrávky také policista nebo policejní orgán **nemůže**, neboť nemá takové zákonné zmocnění. Protože podle Listiny[61] lze státní moc uplatňovat jen v případech a v mezích stanovených zákonem,

---

58 č. j. MV-90882-2/OBP-2019

59 Ministerstvo vnitra, dostupné z: https://www.policie.cz/clanek/porizovani-zvukovych-zaznamu-pri-podani-vysvetleni.aspx

60 Čl. 2 odst. 4 Listiny základních práv a svobod

61 Čl. 2 odst. 2 Listiny základních práv a svobod

a to **způsobem, který zákon stanoví**. Problém s nahráváním může být tehdy, pokud škola zakáže používání mobilů ve škole. To je **zákonná překážka** pro nahrávání podání vysvětlení žákem.

Argument ministerstva vnitra pro zákaz pořizování audio nebo videozáznamu procesní stranou je, že nahrávání může být **zmařeno, ohroženo nebo ztíženo dosažení účelu trestního řízení**. Účelem trestního řízení je, aby byly trestné činy náležitě zjištěny a jejich pachatelé podle zákona spravedlivě potrestáni.[62] Tím, že by si svědci nebo spolupachatelé mohli nahrát svůj výslech, mohli by se prý mezi sebou domlouvat tak, že by pachatel unikl spravedlnosti a nemusel být postaven před soud. Argument ministerstva vnitra o zmaření, ohrožení nebo ztížení vyšetřování trestného činu považuji za **iracionální**.

Existují **tři kouzelná slůvka**, které osobě podávající vysvětlení (a to může být prakticky kdokoliv: pachatel, svědek, poškozený, znalec apod.) pomohou dostat se k doslovnému textu úředního záznamu o podaném vysvětlení: „**POŽADUJI KOPII ZÁZNAMU**." Podle trestního řádu je policie povinna poskytnout na žádost osoby podávající vysvětlení kopii úředního záznamu o podaném vysvětlení, který podepsala. Z uvedeného vyplývá, že pokud žák neodmítne podepsat úřední záznam o podaném vysvětlení, má nárok na jeho kopii. **Policie by měla poučit žáka** o tom, že pokud požádá o kopii „svého" úředního záznamu o podaném vysvětlení, který předtím podepsal, tak ji od policie dostane.

Další možností, jak se mohou obviněný, poškozený, zúčastněná osoba a jejich obhájci a zmocněnci dostat k obsahu úředních záznamů o podaném vysvětlení a výslechům, je jejich právo nahlížet do spisu.[63] Mohou ze spisu získat informace tím, že si zapíší poznámky při čtení textu nebo si pořídí mobilním telefonem fotografie nebo videozáznam celého spisu, nebo policie zkopíruje spis nebo jeho část na náklady žadatele.

V roce 2010 se již Nejvyšší správní soud vyjadřoval[64] ke sporné právní otázce možnosti pořizování zvukového záznamu průběhu ústního jednání u přestupku, při němž je **vyslýchán svědek**, kdy tento zvukový záznam pořizuje osoba obviněná z přestupku. Dokonce k tomu účastník **nepotřebuje žádný souhlas svědka.** Nejvyšší správní soud uvádí, že účastník řízení má právo realizovat svá procesní práva a oprávněné zájmy a správní orgán je povinen umožnit účastníkům řízení uplatňovat v rámci výkonu veřejné správy jejich práva a oprávněné zájmy, které jim garantuje zákon. **Pořizování zvukových záznamů** ústního jednání **není** správním řádem nijak **upraveno.** To však neznamená, že neexistuje-li pozitivní právní úprava, je takové jednání účastníka řízení bez dalšího nepřípustné, respektive zakázáno.[65] Uvedené platí tedy i pro trestní řízení, neboť trestní řád pořizování audio nebo videozáznamů nijak neupravuje. Z uvedeného vyplývá, že **policie je povinna strpět případné pořizování audio či videozáznamu**.

---

62 § 1 odst. 1 trestního řádu

63 § 65 odst. 1 trestního řádu

64 Rozsudek NSS spis. zn. 5 As 37/2009-94 ze dne 31.3.2010

65 tamtéž

Zákonní zástupci

Jestliže Policie ČR vyslýchá žáka ve škole, má nezletilý žák právo, aby u podání vysvětlení byl jeho zákonný zástupce. Občanský zákoník uvádí, že zletilosti se nabývá dovršením osmnáctého roku věku.[66] Vzhledem k tomu, že mládež není svéprávná v plném rozsahu, tak je třeba, aby byla v jednáních s Policií ČR ve školách zastoupena. V určitém případě může být zákonným zástupcem žáka jeho pedagog.

Zákonný zástupce dítěte obecně dohlíží nad činností a chováním policistů, může zajistit dítěti právní pomoc[67] nebo obhajobu, a hlavně **hájí práva dítěte** při kontaktu s policií. Důležité je, aby zákonný zástupce **znal svá práva a práva pro své děti** v jednání s policií.

Nejčastěji zastupují děti ve školách při jednání s policií jejich biologičtí **rodiče** jako zákonní zástupci: matka[68] a otec.[69] Kromě biologických rodičů mohou být rodiči i osvojitelé. Osvojením se rozumí přijetí cizí osoby za vlastní.[70] Na základě rozhodnutí soudu o osvojení se **osvojitel**, popřípadě osvojitelé, zapíší do matriky **jako rodič**, popřípadě rodiče dítěte.[71]

Další osobou, která je také zákonným zástupcem dítěte, je **opatrovník**. Opatrovníka ustanovuje v trestním řízení (v přípravném řízení, ve kterých provádí úkony policejní orgán) státní zástupce.[72] Jsou to ty případy, kdy **hrozí střet zájmů rodič-dítě**. Státní zástupce určí za opatrovníka buď konkrétního pracovníka oddělení sociálně-právní ochrany dětí nebo určí orgán sociálně-právní ochrany dětí (zastupovat dítě může kterýkoliv z pracovníků OSPOD).

Dítě může mít také **opatrovníka**, kterého jmenuje soud v občanském řízení podle občanského zákoníku. Soud jmenuje dítěti opatrovníka, hrozí-li střet zájmů dítěte na straně jedné a jiné osoby na straně druhé, nehájí-li zákonný zástupce dostatečně zájmy dítěte, nebo je-li toho v zájmu dítěte zapotřebí z jiného důvodu.[73] Já jsem se osobně s takovým typem opatrovníka za svou policejní kariéru nesetkal.

V případě, že je nebezpečí prodlení a zákonný zástupce nebo opatrovník **mladistvého** nemůže vykonávat svá práva (např. zvolit mladistvému obhájce, činit za mladistvého návrhy, podávat za něho žádosti, klást vyslýchaným osobám otázky, nahlížet do spisů) v přípravném řízení státní zástupce ustanoví k výkonu těchto práv mladistvému **jiného opatrovníka,** jinou vhodnou osobu, kterou může být zejména osoba blízká, zaměstnanec orgánu sociálně-právní ochrany dětí nebo jiná osoba mající zkušenosti s výchovou mládeže, **např. pedagog**.[74]

Dalším zákonným zástupcem dítěte může být **poručník**. Nemá-li žádný z rodičů rodičovskou odpovědnost v plném rozsahu nebo je-li výkon rodičovské odpovědnosti obou rodičů pozastaven, jmenuje soud dítěti poručníka, kterému náleží povinnosti a práva rodičů

66 § 30 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
67 Např. dle § 158 odst. 5 trestního řádu
68 § 775 občanského zákoníku
69 § 776 a násl. občanského zákoníku
70 § 794 občanského zákoníku
71 § 797 občanského zákoníku
72 § 45 odst. 2 trestního řádu
73 § 943 občanského zákoníku
74 srov. § 43 odst. 2 zák. č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže

nebo jejich výkon na místě rodičů.[75] Poručník má vůči dítěti zásadně všechny povinnosti a práva jako rodič, ale nemá k dítěti vyživovací povinnost.[76]

Při splnění zákonných podmínek může zastupovat dítě i **ředitel zařízení[77] (diagnostického ústavu, dětského domova, dětského domova se školou, výchovného ústavu)**. Ředitel zařízení je oprávněn v zájmu úspěšné výchovy dětí zastoupit dítě v běžných záležitostech, a pokud jeho zákonní zástupci neplní své povinnosti nebo nejeví o dítě skutečný zájem, je oprávněn zastoupit dítě i ve věcech zásadní důležitosti, vyžaduje-li to zájem dítěte.[78]

Jsou případy, kdy biologičtí rodiče **nemohou zastupovat dítě v jednáních s policisty**. Nejčastějším případem, se kterým jsem se setkával ve své policejní praxi, byl skutečný střet zájmů rodičů a dítěte nebo mohlo dojít ke **střetu zájmů** rodiče-dítě. Platilo to tehdy, pokud např. probíhalo vyšetřování trestného činu týrání svěřené osoby, kdy poškozenou osobou bylo dítě a podezřelou osobou byl jeden z rodičů nebo oba rodiče. V takových případech nemůže dítě zastupovat nikdo z rodičů.

Další skutečností, kdy nemohou biologičtí rodiče zastupovat své dítě, je v případě jejich **zbavení rodičovské odpovědnosti**[79] na základě rozhodnutí soudu. Jedná se zejména o situace, kdy rodiče nemohou řádně vychovávat a pečovat o své dítě.

Samozřejmě rodiče nemohou zastupovat své děti, pokud **nejsou svéprávní**. Svéprávnost znamená způsobilost osoby právně jednat. O omezení svéprávnosti rozhoduje soud, obecně ji soud po 3 letech přezkoumává, zda trvají důvody pro její omezení.[80]

Nemůže-li o dítě osobně pečovat žádný z rodičů ani poručník, může soud svěřit dítě do osobní péče **pěstounovi.**[81] Pěstoun při výchově dítěte vykonává přiměřeně povinnosti a práva rodičů. Je povinen a oprávněn rozhodovat jen o běžných záležitostech dítěte, v těchto záležitostech dítě zastupovat a spravovat jeho jmění. Má povinnost informovat rodiče dítěte o jeho podstatných záležitostech.[82] Účast osoby mladší 15 let a osoby mladistvé na vyšetřování protiprávní činnosti já nepovažuji za běžnou záležitost dítěte. Občanský zákoník uvádí, že rodiče mají vůči dítěti povinnosti a práva vyplývající z rodičovské odpovědnosti, s výjimkou práv a povinností, které zákon stanoví pěstounovi, ledaže soud z důvodů hodných zvláštního zřetele rozhodne jinak.[83] Z uvedeného vyplývá, že jedině soud může rozhodnout, zda pěstoun bude v řízení s osobou mladší 18 let zákonným zástupcem a může zastupovat dítě, které má

75 § 878 odst. 2 občanského zákoníku

76 928 odst. 2 občanského zákoníku

77 srov. § 2 odst. 1 zákona č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů

78 § 23 odst. 1 písm. l) zákona č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů

79 § 858 občanského zákoníku: „Rodičovská odpovědnost zahrnuje povinnosti a práva rodičů, která spočívají v péči o dítě, zahrnující zejména péči o jeho zdraví, jeho tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj, v ochraně dítěte, v udržování osobního styku s dítětem, v zajišťování jeho výchovy a vzdělání, v určení místa jeho bydliště, v jeho zastupování a spravování jeho jmění; vzniká narozením dítěte a zaniká, jakmile dítě nabude plné svéprávnosti. Trvání a rozsah rodičovské odpovědnosti může změnit jen soud."

80 srov. § 59 občanského zákoníku

81 § 958 odst. 1 občanského zákoníku

82 § 966 odst. 2 občanského zákoníku

83 § 960 odst. 1 občanského zákoníku

v pěstounské péči. Také soud z důvodů hodných zvláštního zřetele může rozhodnout, zda rodiče budou pěstounem informováni o jejich dítěti (např. že s mladistvým probíhá trestní řízení).[84]

Může se stát, že dítěti zemřou oba rodiče. O dítě projeví zájem blízká osoba (např. teta, babička) a chce se o dítě starat. Nebo se může stát, že nemůže o dítě osobně pečovat žádný z rodičů ani poručník, tak ve všech těchto případech může soud svěřit dítě do **osobní péče jiného člověka** (dále jen **„pečující osoba“**).[85] Pokud rodiče žijí, tak jim soud podle možnosti uloží povinnost platit výživné. Povinnosti a práva pečující osoby vymezí soud; jinak se přiměřeně použijí ustanovení o pěstounství.[86]

Obecně tedy pečující osoba je povinna a oprávněna rozhodovat jen o běžných záležitostech dítěte a v těchto záležitostech dítě zastupovat. Tím pádem pečující osoba nemůže vystupovat jako zákonný zástupce mládeže při šetření protiprávní činnosti. Pokud ale soud vymezí práva a povinnosti pečující osoby jako u rodičů, může vystupovat jako zákonný zástupce mládeže, dítěte.

Vyrozumívání zákonných zástupců nezletilých žáků

Mezi základní právo žáka při podání vysvětlení je přítomnost jeho zákonného zástupce. Vzhledem k tomu, že policista nemůže provádět podání vysvětlení s nezletilou osobou sám, je třeba, aby byla hájena práva nezletilé osoby. Pokud se do školy dostaví příslušník Policie ČR a chtěl by provádět šetření protiprávního jednání se žáky, obecně platí, že zákonný zástupce dítěte má právo být u podání vysvětlení svého dítěte. Existují zákonné výjimky, kdy zákonný zástupce dítěte u výslechu být nesmí.[87] Obecně platí, že pokud se Policie ČR dostaví do školy za žákem, tak zákonný zástupce žáka obecně musí být o tomto vyrozuměn.

Vyrozumívání zákonných zástupců **zákon o Policii ČR nijak neupravuje**, nijak neřeší. Proto **policista** postupuje **podle interního předpisu**,[88] který je právně závazný pouze pro policii a pro vedení školy není nikterak právně závazný. **Policejní orgán** postupuje při vyrozumívání zákonných zástupců **podle trestního řádu:** „Je-li vysvětlení požadováno od nezletilé osoby, je třeba o úkonu předem vyrozumět jeho zákonného zástupce. To neplatí, jestliže provedení úkonu nelze odložit a vyrozumění zákonného zástupce nelze zajistit.“[89]

Vyrozumění zákonných zástupců neznamená jen informaci pro ně, že dítě bude kontaktovat policie, ale znamená to, že zákonný zástupce má právo zúčastnit se služebního úkonu s dítětem. To znamená, že může přijít do školy. Z nejrůznějších důvodů se zákonní zástupci dětí nedostavují do školy a mají důvěru ve školu. Někteří rodiče žádají, aby byl u podání vysvětlení někdo z pedagogických pracovníků, ke kterému mají důvěru. Přítomnost pedagoga rozptýlí obavy rodičů, že by policie mohla postupovat nestandardním způsobem. Zpravidla příslušníci

84 § 960 odst. 2 občanského zákoníku
85 srov. § 953 odst. 1 občanského zákoníku
86 § 955 občanského zákoníku
87 Uvedeno výše: střet zájmů, nesvéprávný rodič…
88 Pokyn policejního prezidenta č. 268/2020, o činnosti na úseku dětí
89 § 158, odst. 4 trestního řádu

Policie ČR přicházejí do školy spolu s pracovníkem OSPOD, který má hájit zájmy dítěte. Často se stává, že nelze vyrozumět nebo zastihnout ani jednoho ze zákonných zástupců.

V praxi to znamená, že pokud policejní orgán sdělí odpovědnému pedagogickému pracovníkovi, že podání vysvětlení žáka nelze odložit na pozdější dobu a vyrozumění alespoň jednoho zákonného zástupce nelze zajistit (nedostupný na telefonu, nenachází se v místě bydliště apod.), provede služební úkon. Aby mohl být služební úkon proveden dle zákona, je třeba splnit tyto dvě podmínky současně: **neodkladnost věci a nedostupnost zákonného zástupce.**

Neodkladnost věci znamená, že podání vysvětlení se musí provést **ihned** a nesnese odklad. O tom, zda podání vysvětlení snese nebo nesnese odložení na jiný čas, vždy rozhoduje policie. Škola nemůže do této záležitosti jakkoliv zasahovat. V případě stížností ze strany zákonných zástupců žáka si svůj postup musí policie odůvodnit zákonným způsobem.

Zákonní zástupci mladistvého studenta mají podle **zákona o soudnictví ve věcech mládeže**[90] právo účastnit se těch úkonů, kterých se může podle zákona zúčastnit mladistvý. Zákonní zástupci dětí do 15 let nikde v zákoně nemají toto právo výslovně upraveno.

Obecně zákonní zástupci mají právo být u podání vysvětlení svého dítěte ve škole. Pokud existuje zákonný důvod, kdy zákonný zástupce nemůže být či dokonce nesmí být u podání vysvětlení dítěte (např. hrozí střet zájmů rodič-dítě, pokud se v rodině vyskytne pohlavní zneužívání dítěte přítelem matky), tak policie může vyrozumět zákonného zástupce až po provedeném úkonu nebo nevyrozumí vůbec.

Pouze v jednom jediném případě může podle zákona[91] policejní orgán rozhodnout, zda u **výslechu svědka osoby mladší 18 let** povolí nebo zakáže účast rodičům vyslýchaného dítěte. „Může-li to přispět k správnému provedení výslechu, mohou být přibráni i rodiče. V ostatních případech při podání vysvětlení nebo výslechu dítěte tuto možnost rozhodování, zda povolí nebo nepovolí účast na úkonu Policie ČR nemá a žádný zákon policii ji k tomu nedává oprávnění.

Z vlastní zkušenosti mohu potvrdit, že většina podání vysvětlení žáků na školách snese odklad. Takže nevidím důvod, pokud by se nepodařilo vyrozumět zákonného zástupce, pak by měla policie odložit šetření na pozdější termín, až bude vyrozumění zajištěno. Jsou případy, kdy se tak neděje.

Policie ČR zřejmě postupuje podle Pokynu policejního prezidenta č. 268/2020, o činnosti na úseku dětí, který stanoví, že „o provádění služebního úkonu s dítětem mladším patnácti let je nutné vždy vyrozumět zákonného zástupce. **Nelze-li** zákonného zástupce z objektivních důvodů **vyrozumět či věc nesnese odkladu,** sepíše o tom policista úřední záznam a zákonného zástupce vyrozumí neprodleně poté.“[92] Z textu vyplývá, že pokud se nepodaří vyrozumět zákonného zástupce, může policie provést podání vysvětlení.

---

90 § 42 odst. 3 písm. c) zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže

91 § 102 odst. 1 trestního řádu

92 Čl. 12, odst. 6 Pokyn policejního prezidenta č. 268/2020, o činnosti na úseku dětí

Uvedený postup v pokynu je nesprávný a nezákonný. Výše uvedený pokyn policejního prezidenta pravděpodobně navazuje na zákon o Policii ČR (v textu se vyskytuje slovo policista), který paradoxně vůbec **neřeší** vyrozumění zákonných zástupců dětí. Listina základních práv a svobod uvádí, že státní moc lze uplatňovat jen v případech a v mezích stanovených zákonem, a to způsobem, který zákon stanoví.[93] A jak jsem výše uvedl, podle trestního řádu je třeba při vyrozumění zákonných zástupců splnit obě podmínky současně, a to **neodkladnost úkonu** a **nedostupnost zákonného zástupce**. Pokyn nemá oporu v zákoně a je v této věci neúčinný. Navíc je právně závazný pouze pro Policii ČR a bezvýznamný pro všechny ostatní občany.

A navíc Ústava dává možnost zákonným zástupcům dětí účastnit se podání vysvětlení. Základní práva jsou mimo jiné nezcizitelná a nezrušitelná.[94] Státní moc lze uplatňovat jen v případech a v mezích stanovených zákonem, a to způsobem, který zákon stanoví.[95] Každý může činit, co není zákonem zakázáno.[96]

To znamená, že z ústavního zákona vyplývá, že pokud rodiče chtějí zastupovat své dítě, mají na to právo (nezcizitelné a nezrušitelné) a žádný zákon nezakazuje rodičům vykonávat funkci zákonného zástupce dítěte a ani příslušníci Policie ČR nemohou rodičům zakázat být u výslechu svého dítěte nebo při podání vysvětlení svého dítěte (viz státní moc lze uplatňovat jen v případech a v mezích stanovených zákonem, a to způsobem, který zákon stanoví), neboť **ani jeden zákon nezakazuje přítomnost zákonných zástupců dítěte u podání vysvětlení jejich potomka**.

Existuje ještě jeden důvod, kdy zákonný zástupce nemůže být u podání vysvětlení svého dítěte. Je to v případě, kdy zákonný zástupce by byl ve stejné věci vyslýchám jako **svědek**. V konkrétním trestním řízení může osoba vystupovat pouze v jedné „roli". Nemůže být současně svědkem a zákonným zástupcem (nebo státní zástupce nemůže být poškozenou osobou, soudce nemůže být současně advokátem, znalec nemůže být oznamovatelem atd.).

Neinformování zákonných zástupců

I když trestní řád stanoví[97], že je třeba vyrozumět zákonné zástupce o úkonech prováděné s nezletilou osobou, v určitých případech policejní orgán zákonné zástupce nevyrozumívá. Je to v případech, kdy by mohlo dojít ke střetu zájmů mezi dítětem a jeho zákonným zástupcem (většinou rodičem). Je pochopitelné, že když se bude ve škole šetřit případ týrání svěřené osoby, pohlavního zneužívání apod., kdy obětí bude dítě a podezřelou osobou rodič, nebude vhodné a účelné tyto podezřelé osoby informovat. Potvrdí-li dítě, že bylo osobou poškozenou, policejní orgán se dotáže dítěte, zda chce, aby informoval rodiče o tom, že bude

93 Čl. 2 odst. 2 usnesení č. 2/1993 Sb. předsednictva České národní rady o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky (dále jen „LZPS")

94 Čl. 1 LZPS

95 Čl. 2 odst. 2 LZPS

96 Čl. 2 odst. 3 LZPS

97 § 158 odst. 5 trestního řádu

mluvit s policií. Nebo i z jiných důvodů[98] žák vysloví přání, aby nebyli informováni o jeho podání vysvětlení jeho zákonní zástupci.

Dítě by mělo zcela jasně vyslovit své přání, že nechce informovat rodiče o tom, že mluvilo s policií. A podle přání dítěte se policie zachová. Policie se může odvolat na Úmluvu OSN o právech dítěte[99] a zákon o sociálně-právní ochraně dětí:[100] „Dítě má právo požádat orgány sociálně-právní ochrany, školy, školská zařízení a zdravotnická zařízení o pomoc při ochraně svého života a dalších svých práv. Tyto orgány, právnické a fyzické osoby jsou povinny poskytnout dítěti odpovídající pomoc. Dítě má právo požádat o pomoc i bez vědomí rodičů. A dítě, které je schopno formulovat své vlastní názory, má právo tyto názory svobodně vyjadřovat při projednávání věcí, které se ho dotýkají, a to i bez přítomnosti rodičů nebo jiných osob odpovědných za výchovu dítěte."

Následně policejní orgán požádá státního zástupce o ustanovení opatrovníka pro dítě, neboť zákonný zástupce nemůže vykonávat svá práva. V přípravném trestním řízení je pak poškozenému dítěti státním zástupcem ustanoven opatrovník pro výkon práv dítěte.[101] Většinou je ustanoven jako opatrovník orgán sociálně-právní ochrany dítěte. Policejní orgán poté informuje o této skutečnosti ředitele školy, aby věděl, s kým bude komunikovat ve vztahu k dítěti, neboť zákonným zástupcem dítěte v trestní věci se stal ustanovený opatrovník. Má-li ředitel pochybnosti, které skutečnosti může sdělit rodičům žáka, informuje se u policejního orgánu, který mu vysvětlí další postup.[102]

Může se stát, že někteří rodiče mají námitky proti škole, které je neinformovalo o přítomnosti policie ve škole v souvislosti se šetřením osoby mladší osmnácti let. Přitom policejní orgán pro účely šetření zakázal informovat zákonné zástupce. V tomto případě škole doporučuji nechat si potvrdit písemně tento zákaz policie pro případnou stížnost rodičů a pak odkázat rodiče na Policii ČR.

Předvedení žáka ze školy na útvar policie

Při šetření protiprávní činnosti je třeba v některých případech zajistit účast žáka u výslechu nebo u podání vysvětlení na útvaru policie a z taktických nebo procesních důvodů není vhodné tento úkon provést ve škole nebo školském zařízení. Jedním ze způsobů, jak zajistit hladký průběh řízení je předvedení osoby na útvar policie. Předvedení žáka ze školy je možno provést buď podle zákona o Policii ČR nebo podle trestního řádu.

Předvedení jakékoliv osoby Policií ČR a zejména žáků školy má svá úskalí a je třeba splnit určité podmínky, než policie přikročí k institutu předvedení. Obecně musí být osoba policií předem **předvolána** nebo **vyzvána**, aby se dostavila v určený čas na útvar policie. Pokud se osoba nedostaví na policii bez řádné omluvy nebo se neomluví vůbec, může být předvedena.

98 Např. rodiče navádějí své děti ke krádežím v obchodech

99 Sdělení Federálního ministerstva zahraničních věcí č. 104/1991 Sb., Úmluva o právech dítěte.

100 § 8 zák. č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí

101 § 45, odst. 2 trestního řádu

102 § 8a trestního řádu

Pokyn policejního prezidenta č. 268/2020 stanoví, že dítě **mladší patnácti let** lze ke služebnímu úkonu předvolat prostřednictvím jeho **zákonného zástupce**, **orgánu sociálně-právní ochrany dětí nebo soudem ustanoveného opatrovníka**.[103] Dřívější úprava umožňovala předvolávat žáky prostřednictvím školy či školského zařízení („Františku, zítra máš přijít na policii, paní učitelka Nová půjde s tebou, zavolám to rodičům."). Dnes tato možnost není. Jsem přesvědčen, že ani dříve vydané pokyny policejního prezidenta nemohly uložit povinnost škole nebo školskému zařízení, aby byl žák mladší 15 let předvolán na policii[104] prostřednictvím školy. Povinnosti mohou být podle ústavy[105] ukládány jen na základě zákona, a ne interním aktem řízení policie.

Osoba mladší 15 let se většinou předvolává prostřednictvím jeho zákonného zástupce. To znamená, že např. rodič obdrží poštou předvolánku, že se má dostavit v určitou dobu na určité místo spolu se svým potomkem. Policisté nemají možnost předvolávat žáky prostřednictvím školy.

Předvolat mladistvého nebo osobu mladší 15 let, resp. jeho zákonného zástupce lze buď písemně, telefonicky, anebo Policie ČR ústně vyzve mladistvého a zákonného zástupce osoby mladší 15 let, aby se v určenou dobu dostavili na určený útvar policie.

Policie může požadovat potřebné vysvětlení od osoby **mladistvé**, která může přispět k objasnění skutečností důležitých pro odhalení trestného činu nebo přestupku a jeho pachatele (příp. vypátrání hledané nebo pohřešované osoby anebo věci) a v případě potřeby ji vyzvat, aby se ve stanovenou dobu, popřípadě bez zbytečného odkladu, je-li to nezbytné, dostavila na určené místo k sepsání úředního záznamu o podání vysvětlení.[106]

Jestliže se mladistvý v postavení **svědka**, ač byl řádně policejním orgánem předvolán, bez dostatečné omluvy nedostaví, může být předveden a může mu být uložena pořádková pokuta. Na tyto skutečnosti musí být mladistvý upozorněn.[107]

Jak jsem již uvedl, předvedení žáka mladšího patnácti let má svá úskalí a z pohledu školy se jedná o zásadní zásah do její odpovědnosti. Pokyn policejního prezidenta č. 268/2020 stanoví: **„Vyžaduje-li závažnost a neodkladnost prováděného úkonu předvedení dítěte mladšího 15 let, je prováděno zpravidla policisty v občanském oděvu za použití služebního vozidla** bez zvláštního barevného provedení a označení.*[108]* **Je-li předvedení provedeno ze školy nebo jiného zařízení, policista zajistí přítomnost orgánu sociálně-právní ochrany dětí nebo jiné osoby mající zkušenosti s výchovou dětí po celou dobu zákroků i úkonů. Pominou-li důvody předvedení, předá policista dítě mladší 15 let zpět do školy nebo zařízení, ze kterého je předvedeno, nebo zákonnému zástupci."**[109]

Je třeba si tedy vysvětlit, za jakých podmínek lze dítě mladší patnácti let předvést. Předvedení je úkon k zajištění osoby pro řádný průběh řízení a vždy mu předchází zákonná výzva policie,

---

[103] Čl. 12 odst. 4 Pokyn policejního prezidenta č. 268/2020, o činnosti na úseku dětí

[104] Policie by oznámila škole, že je třeba žáka doprovodit na útvar policie.

[105] srov. Čl. 2 odst. 2 LZPS: „*Státní moc lze uplatňovat jen v případech a v mezích stanovených zákonem, a to způsobem, který zákon stanoví.*"

[106] viz § 61 odst. 1 zák. č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky

[107] viz § 98 trestního řádu

[108] § 12 vyhláška č. 122/2015 Sb., o policejním označení

[109] Čl. 12 odst. 5 Pokyn policejního prezidenta č. 268/2020, o činnosti na úseku dětí

která není akceptována ze strany vyzvané osoby. Na dvou **variantách** uvedu zákonný postup při šetření trestné činnosti mládeže za účasti **pedagoga**[110], i když výslovně tuto spolupráci policie se školou zákony neupravují. **Tyto dvě varianty podle zákona o Policii ČR více rozeberu.**

U první varianty po příchodu do školy vyzve **policista** žáka,[111] aby se ve stanovenou dobu, popřípadě bez zbytečného odkladu, je-li to nezbytné, dostavil na určené místo k sepsání úředního záznamu o podání vysvětlení, a **žák vysloví** s uvedeným postupem **souhlas**. Jedná se o poslušného žáka, který dobrovolně uposlechne výzvu. To znamená, že žák má v úmyslu odejít ze školy na policejní útvar. Protože se jedná o dobrovolný akt žáka, žák by měl odejít bez asistence policie ze školy na určené místo. Nelze žádat nebo nutit žáka, aby nastoupil do služebního vozidla policie, pokud souhlasí s tím, že se sám dostaví na útvar policie.

Může se ale vyskytnout nějaká překážka, vážný důvod ze strany žáka, kdy se nemůže dostavit v určenou dobu na útvar policie. Musí se jednat o vážný důvod, např. žák se má zrovna dostavit na lékařské vyšetření a je omluven z vyučování rodiči nebo odjíždí s rodiči na „Den otevřených dveří" na střední školu. Žák tento důvod uvede policii a slušně se omluví, že ve stanovený čas se nemůže dostavit. V tom případě by policie měla stanovit jiný termín k podání vysvětlení žáka. Tento postup je v souladu se zákonem o Policii ČR: ***„Nevyhoví-li osoba bez dostatečné omluvy nebo bez závažných důvodů výzvě, může být předvedena."***[112]

Nebrání-li žákovi žádná překážka, může se dostavit na policii. Vzhledem k tomu, že ředitel školy odpovídá za zajištění dohledu nad nezletilými žáky ve škole[113] v době vyučování, určí ředitel školy odpovědnou osobu z řad pedagogů k doprovodu žáka na určené místo. Nedovedu si představit, že by nezletilý žák šel bez doprovodu, odpovědnost školy za zdraví či život žáka by v tomto případě byla nesporná. Občanský zákoník uvádí, že **hradí škodu ten, kdo nad škůdcem zanedbal dohled**.[114] Dohled nad žáky upravuje i vyhláška Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy[115]: **Pedagogický pracovník vykonává podle pokynů ředitele dohled i mimo školu.** Dostaví-li se tedy žák na místo, které určila policie, pedagogický pracovník se účastní všech služebních úkonů, kterých se účastní žák. V případě, že by tomu tak nebylo, škola se odpovědnosti za škodu na zdraví nebo majetku nezprostí. **Dohled může vykonávat vedle pedagogického pracovníka i jiný zletilý zaměstnanec školy nebo školského zařízení, jestliže byl o výkonu tohoto dohledu řádně poučen. O tomto poučení se provede záznam.**[116]

Policisté nemají právo eskortovat žáka na služebnu, např. služebním vozidlem. Žák se má dostavit **dobrovolně**, cestou na služebnu si může koupit svačinu, může zavolat kamarádům. Nedovedu si představit, že by žáka nedoprovázel na služebnu pedagog. Žáka nemůže

110 Bližší podrobnosti v knize **Policie ve škole**

111 § 61, odst. 1 zák. č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky

112 § 61 odst. 5 zák. č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky

113 § 164 odst. 1, písm. h) zák. č. 561/2004 Sb., školský zákon

114 § 2921 zák. č. 89/2012, občanský zákoník

115 § 6 odst. 4 vyhlášky č. 263/2007 Sb., kterou se stanoví pracovní řád pro zaměstnance škol a školských zařízení zřízených Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy ČR, krajem, obcí nebo dobrovolným svazkem obcí

116 § 6 odst. 6 vyhlášky č. 263/2007 Sb., kterou se stanoví pracovní řád pro zaměstnance škol a školských zařízení zřízených Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy ČR, krajem, obcí nebo dobrovolným svazkem obcí

policistům „předat“ škola, neboť policisté **nemají** ze zákona vykonávat nějakou pravomoc nad žákem, a tudíž nemohou za školu převzít odpovědnost za žáka.

Druhá varianta – neuposlechnutí výzvy: přichází v úvahu, jestliže se žák po výzvě policisty odmítne bezdůvodně dostavit bez zbytečného odkladu na určené místo k podání vysvětlení. V tomto případě může být osoba předvedena.[117] Žák musí být před výzvou poučen, že v případě nevyhovění výzvy bude předveden.

Policista je povinen před provedením úkonu poučit[118] osobu dotčenou úkonem o právních důvodech provedení úkonu (v tomto případě předvedení ze školy), a jde-li o úkon spojený se zásahem do práv nebo svobod osoby, také o jejích právech a povinnostech. Například žák by měl být poučen policistou o tom, že pokud se pokusí o útěk nebo pokud by kladl odpor, mohou proti němu být použity přiměřené donucovací prostředky.

Může se stát, že žák poučení neporozumí, pak má žák právo, aby mu policista vysvětlil jeho práva a povinnosti, např. co to znamená donucovací prostředek, co znamená význam slov „klást odpor“ apod. Pokud poučení brání povaha a okolnosti úkonu, policista žáka poučí nebo zajistí toto poučení ihned, jakmile to okolnosti dovolí. Z uvedeného vyplývá, že policista by měl žáka poučit vždy před jeho předvedením a pouze ve výjimečných případech poučit, jakmile to okolnosti dovolí (např. ve škole hoří a je vyhlášena evakuace školy).

Po tomto poučení vyzve policista žáka, aby nastoupil do služebního vozidla policie, a bude následně předveden na útvar policie. Po celou dobu přítomnosti policistů ve škole při předvádění žáka by měl být **přítomen** někdo z pedagogického sboru. Jednak by měl podat policistům důležité informace k žákovi (např. astmatik, autista), k jeho chování ve škole nebo na veřejnosti (např. agresivní, podezření z požití omamných a psychotropních látek), aby věděli, co by je cestou při předvádění mohlo potkat. A také přítomnost pedagoga zaručí dohled nad zákonností postupu policistů (vyloučení násilí, porozumění poučení žákem apod.).

Pokud postupuje policejní orgán podle **trestního řádu**, tak v případech, kdy je šetřen **zločin**[119] je žák povinen **výzvě vyhovět ihned**. Jestliže by žák bez dostatečné omluvy výzvě nevyhověl, může být předveden.[120] Následný postup je stejný jako u předchozího předvedení dle zákona o Policii ČR: souhlas či nesouhlas žáka s uvedeným postupem a jeho dvě varianty.

Otázkou zůstává, kdyby důvody předvedení pominuly v době, kdy již skončilo pro žáka vyučování. Pedagog by pak třeba odjel do školy a žák by odešel do místa svého bydliště z útvaru policie? V uvedeném případě by záleželo, jaké **pokyny** by pedagogovi, který doprovázel žáka, vydal pan **ředitel** nebo paní **ředitelka** školy pro dohled nad žákem mimo školu.

---

117 § 61, odst. 5 zák. č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky

118 Podrobné informace o poučování v knize Policie ve škole nebo Policie a moje dítě

119 Zjednodušeně řečeno: trestné činy se dělí na přečiny a zločiny – přečiny jsou méně společensky škodlivé, zločiny více, srov. § 14 trestního zákoníku

120 § 158 odst. 7 trestního řádu

Uvedený postup platí, pokud se zákonní zástupci žáka nedostaví do školy z důvodu, že nebyli vyrozuměni nebo se do školy nemohli dostavit. V případě, že se do školy dostaví zákonní zástupci žáka, pak škole odpadne povinnost doprovázet žáka na útvar policie.

Z uvedeného vyplývá, že policie jen tak nemůže „vytáhnout" žáka z výuky a potřebuje k tomu velmi vážné důvody a **záleží i na následném chování žáků po jejich řádném poučení**, aby byl zachován zákonný postup ve věci. O těchto možnostech by měl vědět i management škol, aby mohl účinně **bránit práva dětí** ve styku se státní mocí.

Právní stav ke dni 30. září 2025

Luděk Cuták

Manuál k právnímu vědomí I. – Spolupráce škol s Policí ČR, žáky a rodiči

Email: info@policieveskole.cz

www.policieveskole.cz

Počet stran: 34

Grafická úprava: Zdeňka Vozáková

ISBN 978-80-908451-8-3